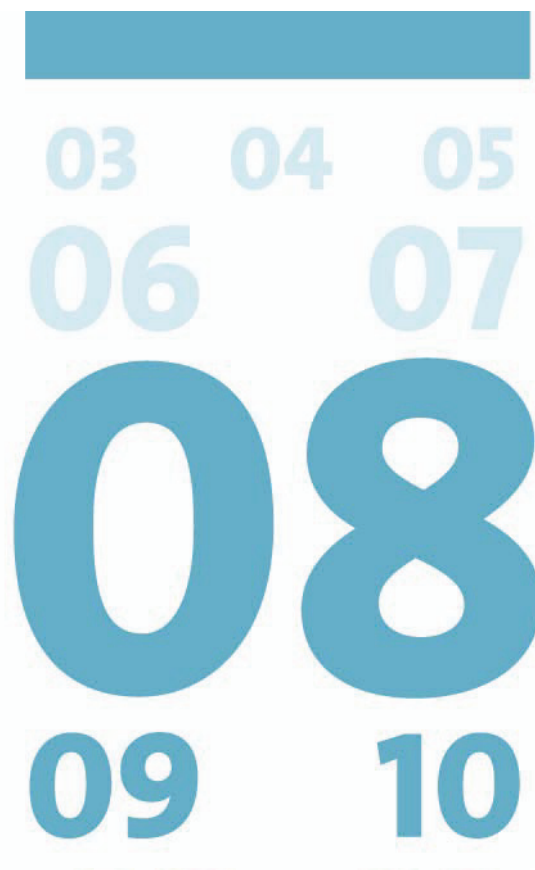

Provincie Op Maat 2007

Noord-Brabant

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
**	= nader voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2006–2007	= 2006 tot en met 2007
2006/2007	= het gemiddelde over de jaren 2006 tot en met 2007
2006/'07	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2006 en eindigend in 2007
2004/'05–2006/'07	= oogstjaar, boekjaar enz., 2004/'05 tot en met 2006/'07

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek – Facilitair bedrijf

Omslag

TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen

Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet

www.cbs.nl

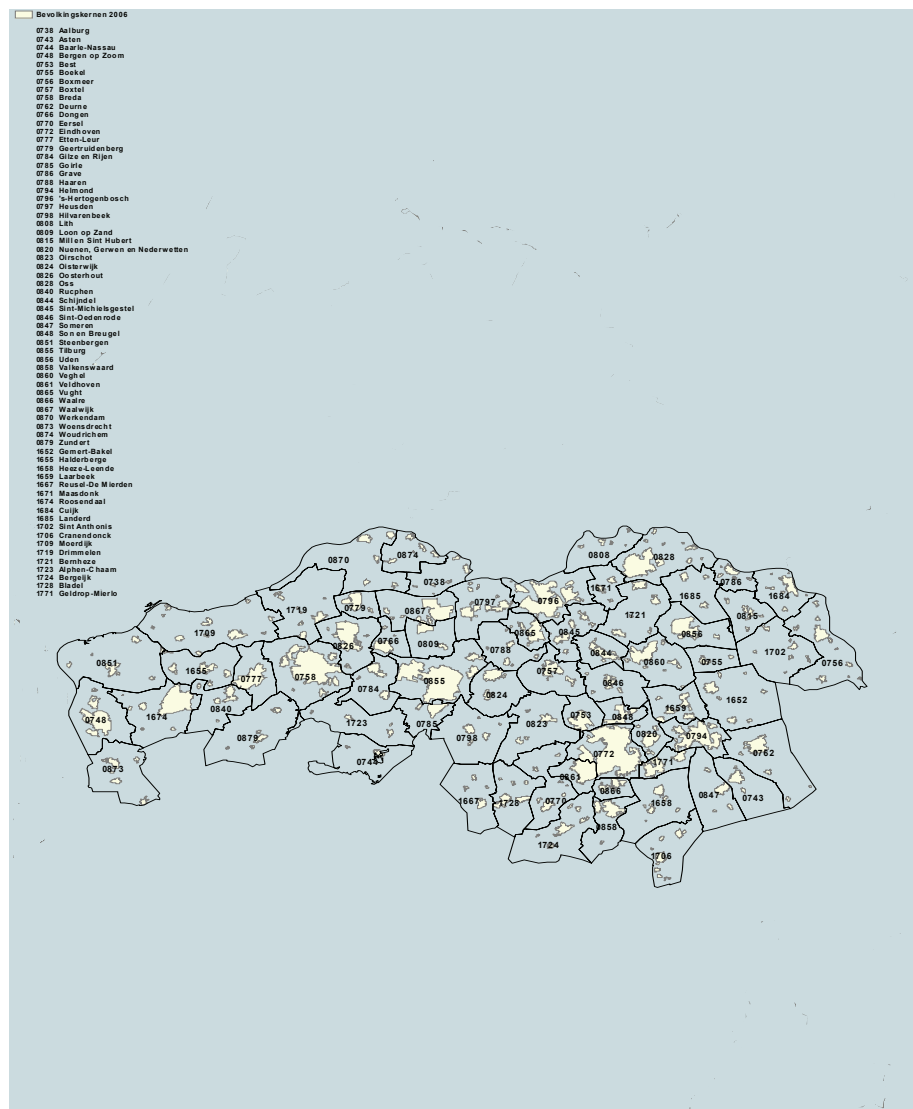
ISBN: 978-90-357-1579-0

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2008.
Verveelvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

Voorwoord	5
1. Bevolking naar leeftijd en herkomst	6
2. Burgerlijke staat, huishoudens en bevolkingsdichtheid	8
3. Bevolkingsontwikkeling	10
4. Bevolkingsprognose	12
5. Onderwijs	14
6. Woningvoorraad	16
7. Nieuwbouw en sloop	18
8. Arbeid	20
9. Bedrijfsvestigingen	22
10. Sociale zekerheid	24
11. Veestapel en mestproductie	26
12. Verkeer en vervoer	28
13. Oppervlakte	30
14. Lokalisering	32
15. Gemeentelijke cijfers op de CBS-website	34
16. StatLine-publicatie 'Gebieden in Nederland'	38
17. Leeswijzer en begrippenlijst	40
Bijlage: gemeentecijfers per provincie	51

Provincie Noord-Brabant in kaart
 Bevolkingskernen 2006 met de gemeentegrenzen en gemeentecodes

Voorwoord

“Provincie Op Maat” is een nieuwe publicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het is een unieke publicatie waarbij voor elke provincie een afzonderlijke uitgave is samengesteld en specifiek voor die provincie analyses zijn uitgevoerd. In de bijlagen zijn ongeveer 200 gegevens opgenomen van alle gemeenten binnen de provinciegrenzen. Door provinciale en gemeentelijke gegevens op een overzichtelijke wijze te presenteren is deze publicatie waardevol voor iedereen die met het provinciale bestuur te maken heeft.

Het idee voor deze uitgave is ontstaan door de toenemende contacten die het CBS heeft met de provincies. De geboden informatie is een greep uit de ongeveer 10 000 gegevens waarover het CBS op provinciaal niveau beschikt. Voor elk van de gekozen thema's heeft het CBS een korte analyse geschreven van ongeveer een halve pagina. Nieuw is dat voor de belangrijkste onderwerpen van elk thema een rangorde van de provincies is opgenomen. Ook is de ontwikkeling in de afgelopen 10 jaar voor één van de onderwerpen in beeld gebracht. Ten slotte is voor elk thema in een kaartje de spreiding gegeven over de gemeenten in elke provincie.

Deze publicatie is de eerste van een reeks en over twee jaar verschijnt de volgende. In overleg met de provincies zal voor elke editie worden nagegaan of de beschreven thema's aansluiten bij de behoeften op provinciaal niveau.

Een greep uit de data:

- In Limburg zullen in 2025 naar verwachting 261 duizend 65-plussers wonen, een groei van ruim 38 procent ten opzichte van 2007. Dit is de kleinste toename van alle provincies;
- Flevoland en Friesland kennen een relatief hoog aandeel vmbo-ers. In Utrecht is het aandeel vwo-ers juist hoger dan gemiddeld;
- In Utrecht zijn relatief de meeste koopwoningen aan de woningvoorraad toegevoegd. In Drenthe was het aantal toevoegingen 2,8 duizend, een toename van bijna 22 procent;
- Zuid-Holland kent 28 duizend mensen met een Wajong-uitkering. Daarmee staat deze provincie aan kop. Omgerekend per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar staat deze provincie op de laatste plaats en staat Groningen aan kop;
- Gelderland kent ruim 19 duizend kilometer verharde wegen. Zes procent hiervan wordt door de provincie beheerd. In Noord-Brabant is de totale weglengte bijna 22 duizend kilometer. Hiervan wordt slechts drie procent door de provincie beheerd.

Met dit boekje in de hand krijgen besluitvormers, maatschappelijke groeperingen en vele anderen in de omgeving van het lokale bestuur in ons land nuttige informatie over ontwikkelingen in provincies en gemeenten die van belang zijn voor de lokale politieke besluitvorming.

Drs. G. van der Veen
Directeur-generaal van de Statistiek

1. Bevolking naar leeftijd en herkomst

Inwonertal

Op 1 januari 2007 telde Nederland 16,36 miljoen inwoners. De provincie Zuid-Holland telde de meeste inwoners. Meer dan de helft van de Nederlandse bevolking woonde in één van de drie grootste provincies: Zuid-Holland, Noord-Holland en Noord-Brabant. Het inwonertal van de provincie Noord-Brabant bedroeg 2,42 miljoen. Daarmee woonde 14,8 procent van de Nederlanders in de provincie Noord-Brabant. Eindhoven is de grootste gemeente in deze provincie met 209 699 inwoners. Dat is ruim 31 keer het aantal inwoners van de kleinste gemeente Baarle-Nassau die 6 674 inwoners telde.

Demografische druk

De demografische druk geeft de verhouding weer van de som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder tot de potentieel productieve leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar. Op 1 januari 2007 lag de demografische druk in Nederland op 63,0 procent. De demografische druk is de som van de 'groene druk' en de 'grijze druk'. Al sinds het begin van de jaren '90 is de demografische druk in Nederland redelijk stabiel. Hierachter gaat echter een verder afnemende groene druk en een steeds toenemende grijze druk schuil. Deze waren voor de Nederlandse bevolking respectievelijk 39,4 en 23,6 procent. De groene en grijze druk lagen in de provincie Noord-Brabant op respectievelijk 39,0 en 23,7 procent. De gemeente Aalburg had met 50,5 procent de hoogste groene druk en de gemeente Waalre had met 34,2 procent de hoogste grijze druk.

65-Plussers

Een belangrijke verandering die de Nederlandse bevolking te wachten staat, is die van de vergrijzing. Landelijk nam het aantal inwoners van 65 jaar of ouder gedurende 2007 toe met 2,0 procent. In de provincie Noord-Brabant groeide deze leeftijdsgroep gemiddeld met 2,6 procent. In de gemeente Goirle deed zich de grootste toename voor. Hier steeg het aantal inwoners van 65 jaar of ouder in 2007 met 5,6 procent.

Herkomst

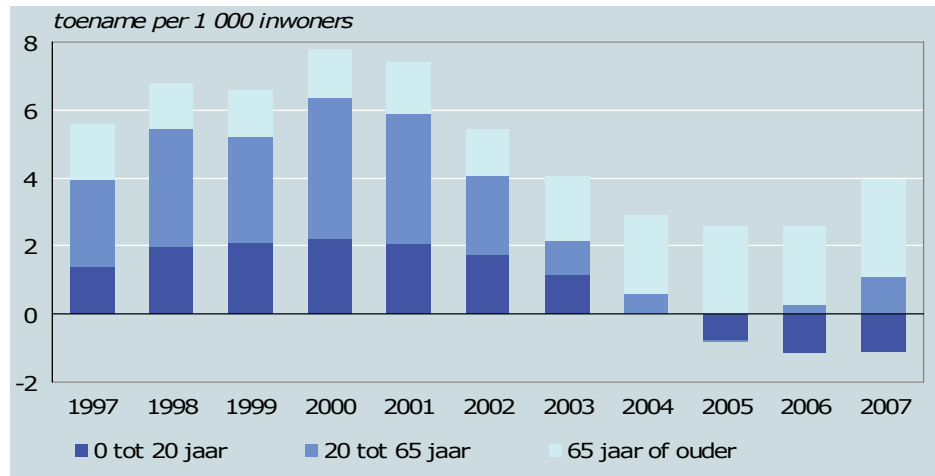
Op 1 januari 2007 was bijna één op de vijf Nederlanders van allochtone herkomst, 10,6 procent van niet-westerse herkomst en 8,8 procent van westerse herkomst. In de provincie Noord-Brabant was het aandeel allochtonen kleiner dan in heel Nederland. In Noord-Brabant was 7,4 procent van niet-westerse herkomst en 7,8 procent van westerse herkomst. De gemeente Eindhoven had het grootste aandeel allochtonen in de bevolking. Hier was 15,2 procent van niet-westerse en 11,7 procent van westerse herkomst. Eindhoven was hiermee ook de gemeente met het grootste aandeel niet-westerse allochtonen in haar bevolking. De gemeente Aalburg had met 96,4 procent het hoogste aandeel autochtonen.

Tabel 1
Bevolking naar leeftijd en herkomst, 1 januari 2007

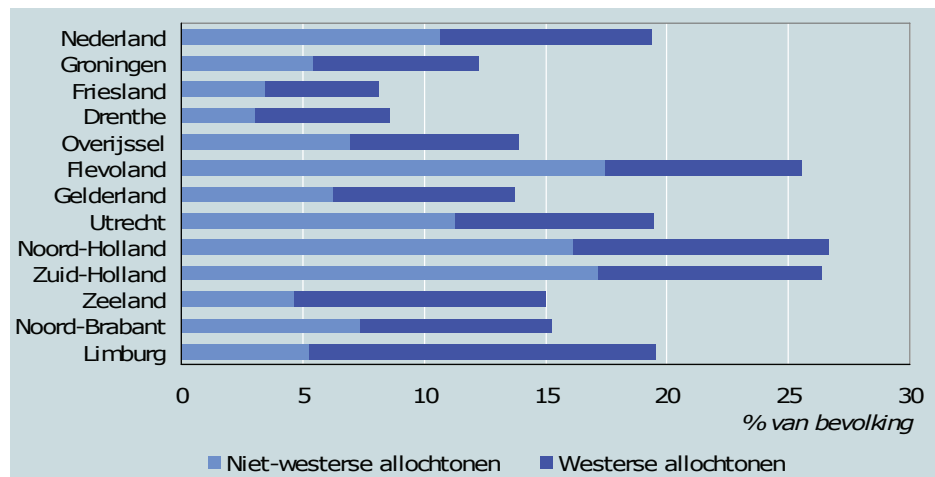
	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ¹⁾
Inwoners	16 357 992	2 419 042	3
0 tot 20 jaar (%)	24,1	24,0	8
20 tot 65 jaar (%)	61,3	61,4	6
65 jaar of ouder (%)	14,5	14,6	7
Groene druk (%)	39,4	39,0	9
Grijze druk (%)	23,6	23,7	8
Westers allochtoon (%)	8,8	7,8	7
Niet-westers allochtoon (%)	10,6	7,4	5

¹⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

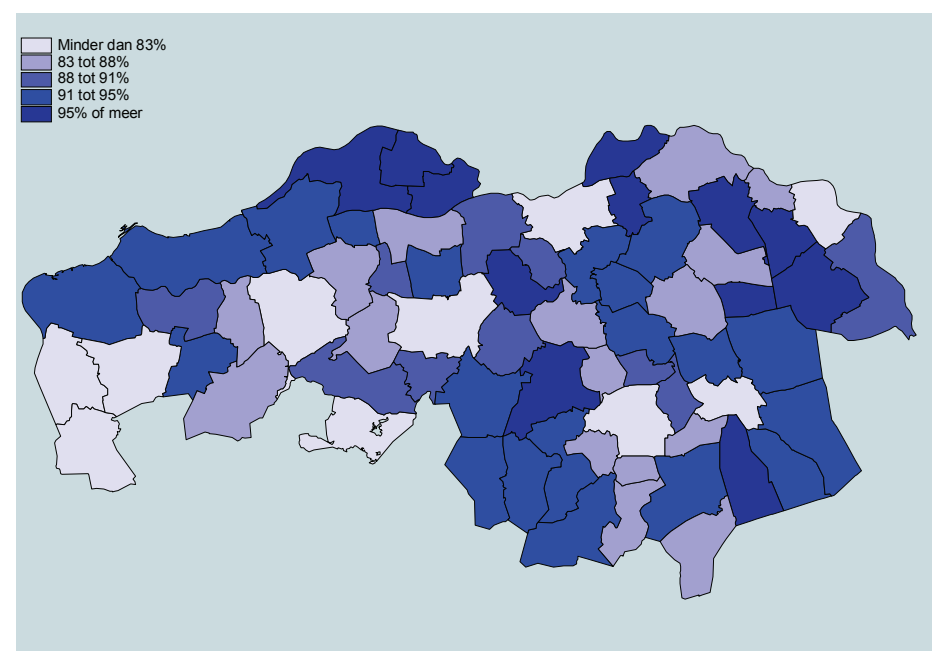
1.1 Bevolkingsgroei naar leeftijd in Nederland, 1997-2007

1.2 Aandeel allochtonen per provincie, 1 januari 2007

1.3 Aandeel autochtonen per gemeente, 1 januari 2007

2. Burgerlijke staat, huishoudens en bevolkingsdichtheid

Burgerlijke staat

Het aandeel ongehuwden in Nederland neemt toe en het aandeel gehuwden neemt af. Zo was in 1995 nog 56,3 procent van de bevolking van 15 jaar of ouder gehuwd en 31,0 procent ongehuwd. In 2007 was 51,7 procent gehuwd en 34,2 procent ongehuwd. Daarnaast was 14,1 procent gescheiden of verweuwd. In de provincie Noord-Brabant was 54,5 procent van de bevolking van 15 jaar of ouder gehuwd en 32,1 procent ongehuwd. De gemeente Rucphen had met 62,9 procent het grootste aandeel gehuwden binnen de provincie, de gemeente Eindhoven met 44,0 procent het laagste. De gemeente Tilburg had met 40,8 procent het grootste aandeel ongehuwden, terwijl de gemeente Rucphen met 23,6 procent het laagste aandeel ongehuwden had. De gemeente Eindhoven had met 9,3 procent het grootste aandeel gescheiden personen en de gemeente Vught had met 7,9 procent het grootste aandeel verweuwden.

Huishoudens

Van de 7,19 miljoen huishoudens in Nederland op 1 januari 2007 bestond 35,3 procent uit eenpersoonshuishoudens, 29,6 procent uit meerpersoonshuishoudens zonder kinderen en 35,1 procent uit meerpersoonshuishoudens met kinderen. In de periode 1997 tot 2007 is het aantal huishoudens in Nederland toegenomen met 9,3 procent. De grootste groei vond plaats onder de eenpersoonshuishoudens, die in deze periode toenamen met 17,6 procent. Het aantal meerpersoonshuishoudens zonder kinderen nam toe met 8,7 procent en het aantal huishoudens met kinderen slechts met 2,4 procent. Op 1 januari 2007 woonden er gemiddeld 2,93 personen in een meerpersoonshuishouden. De provincie Noord-Brabant heeft naar verhouding meer meerpersoonshuishoudens dan Nederland totaal gemiddeld. In Noord-Brabant lag het aandeel meerpersoonshuishoudens zonder kinderen op 31,9 procent en met kinderen op 36,8 procent. In deze meerpersoonshuishoudens woonden gemiddeld 2,93 personen. Het aandeel eenpersoonshuishoudens op 1 januari 2007 was 31,3 procent. Dat is onder het landelijk gemiddelde.

Bevolkingsdichtheid

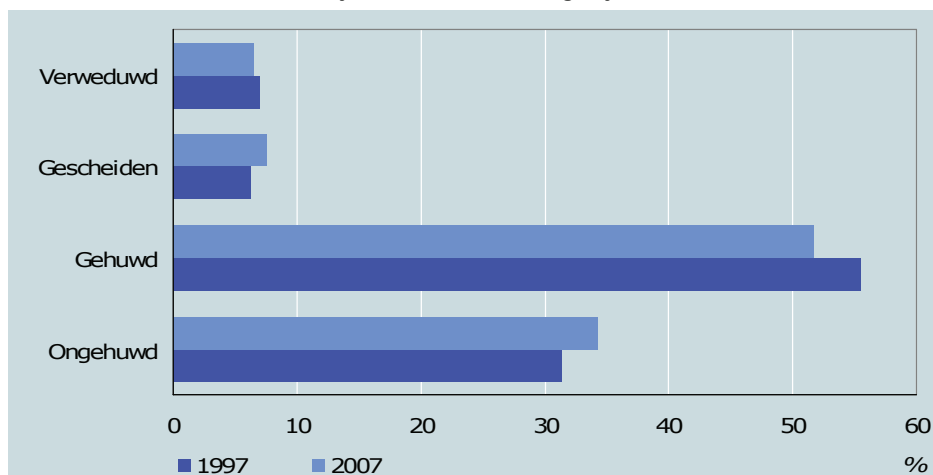
Op 1 januari 2007 telde Nederland 485 inwoners per vierkante kilometer land, in 1997 waren dat er nog gemiddeld 459. In de provincie Noord-Brabant woonden gemiddeld 492 inwoners op een vierkante kilometer land. Van de 68 gemeenten in de provincie Noord-Brabant had Eindhoven de hoogste bevolkingsdichtheid. Hier woonden gemiddeld 2 391 inwoners per vierkante kilometer land. De laagste bevolkingsdichtheid was te vinden in de gemeente Baarle-Nassau met gemiddeld 88 inwoners per vierkante kilometer land.

Tabel 2
Burgerlijke staat, huishoudens en bevolkingsdichtheid, 1 januari 2007

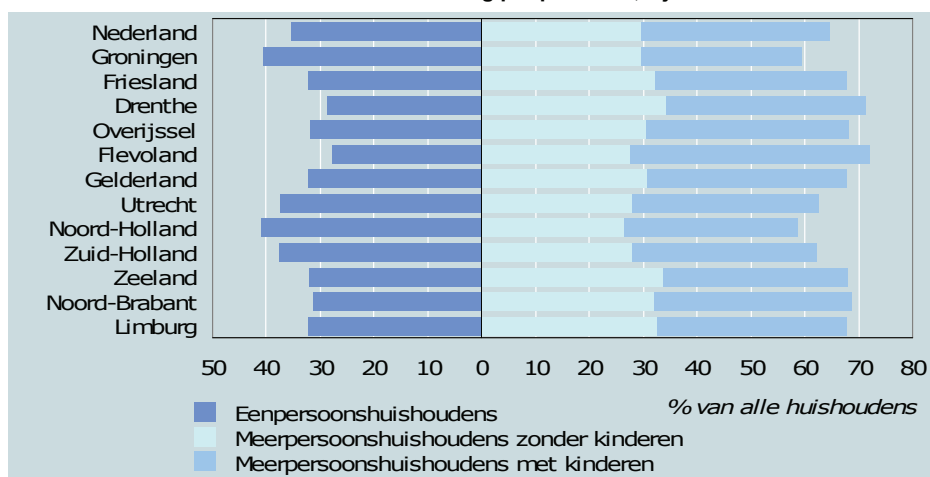
	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ¹⁾
Bevolking van 15 jaar of ouder:			
Ongehuwd (%)	34,2	32,1	9
Gehuwd (%)	51,7	54,5	5
Gescheiden (%)	7,6	7,0	8
Verweuwd (%)	6,5	6,4	9
Particuliere huishoudens	7 190 543	1 027 851	3
Eenpersoonshuishoudens (%)	35,3	31,3	10
Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen (%)	29,6	31,9	5
Meerpersoonshuishoudens met kinderen (%)	35,1	36,8	4
Inwoners per km ²	485	492	5

¹⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

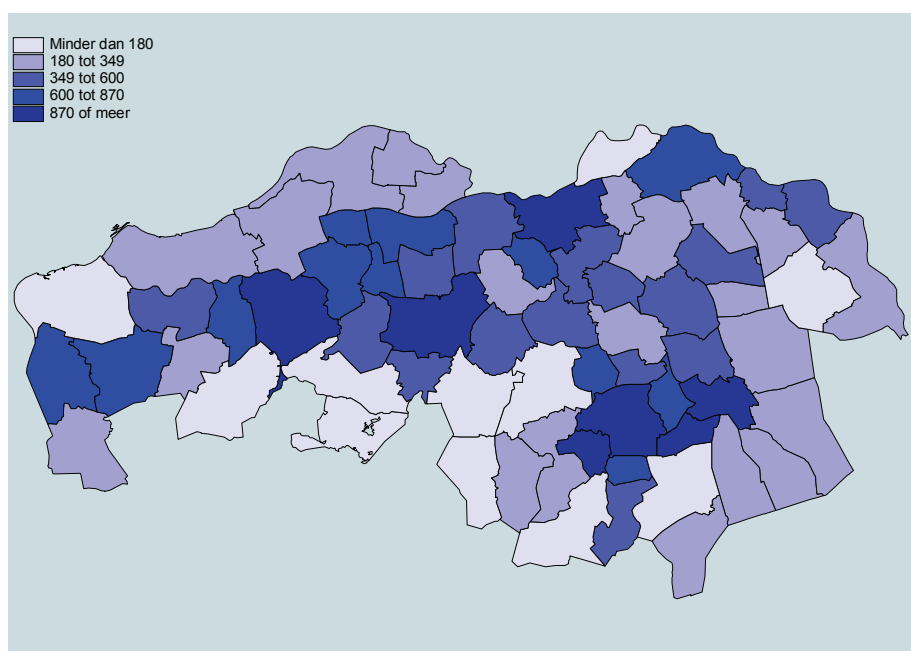
2.1 Inwoners in Nederland van 15 jaar of ouder naar burgerlijke staat, 1997 en 2007

2.2 Particuliere huishoudens naar samenstelling per provincie, 1 januari 2007

2.3 Inwoners per km² per gemeente, 1 januari 2007

3. Bevolkingsontwikkeling

Ontwikkeling

De totale bevolking van Nederland is gedurende 2007 toegenomen met ruim 47 duizend personen. Dit komt neer op een relatieve toename van 2,9 per 1 000 inwoners op 1 januari 2007. In 2000 groeide de bevolking nog met ruim 123 duizend. Sinds dat jaar is de jaarlijkse groei van de bevolking sterk afgenomen. Gedurende 2007 was voor het eerst sinds 2000 de bevolkingsgroei wel weer groter dan in het voorgaande jaar. In de provincie Noord-Brabant nam in 2007 de totale bevolking toe met 5 785 personen, ofwel een toename van 2,4 per 1 000 inwoners. De gemeente Boekel was relatief de grootste groeier. Hier nam de bevolking in 2007 toe met 15,0 per 1 000 inwoners.

Geboorte en sterfte

In 2007 zijn er in Nederland 181 336 kinderen geboren, 3 721 minder dan in 2006. Het jaarlijkse aantal geboorten daalt al sinds het jaar 2001. In de provincies Flevoland, Utrecht en Noord-Holland lag het aantal geboorten in 2007 hoger dan in 2006. De gemeente Amsterdam had met 10 504 het hoogste aantal geboorten van alle gemeenten in Nederland. In 2007 werden in de provincie Noord-Brabant 25 327 kinderen geboren, 2,6 procent minder dan in 2006.

Sinds 2002 daalt landelijk het jaarlijkse aantal sterfgevallen. In 2007 stierven in totaal 133 022 personen. De relatieve sterfte (per 1 000 inwoners) lag daarmee op 8,1. In de provincie Noord-Brabant stierven 19 017 personen wat neerkomt op een relatieve sterfte van 7,9 per 1 000 inwoners. Het geboorteoverschot, oftewel het aantal geboorten minus het aantal gestorvenen, bedroeg landelijk 48 314 personen. In de provincie Noord-Brabant lag het geboorteoverschot op 6 310 personen. De gemeente Boekel had met 6,7 per 1 000 van het gemiddeld aantal inwoners het grootste relatieve geboorteoverschot.

Verhuizingen

Gedurende 2007 zijn in Nederland 646 564 personen verhuisd naar een andere gemeente, 0,9 procent minder dan in 2006. In Noord-Brabant lag het binnenlands migratiesaldo voor 2007 op -475 personen, ofwel -0,2 per 1 000 van het gemiddelde aantal inwoners.

Migratie

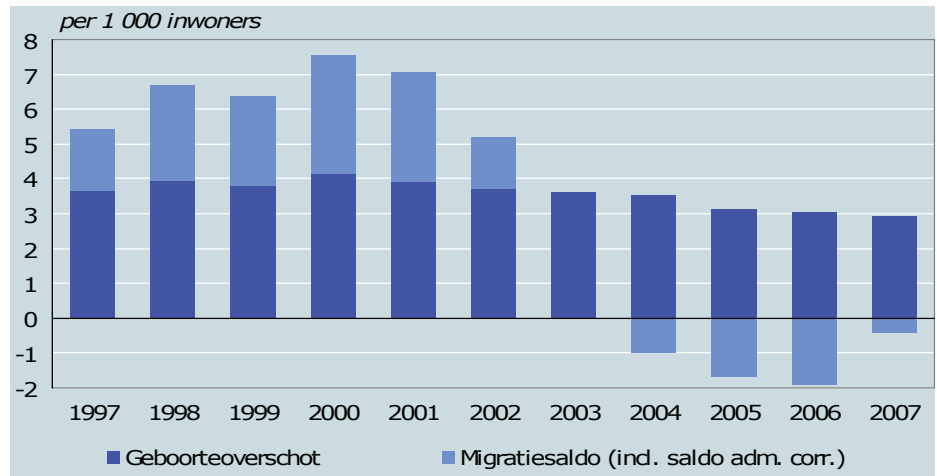
Gedurende 2007 verlieten 5 757 meer mensen Nederland dan dat er binnenkwamen. Landelijk is dit buitenlands migratiesaldo al sinds 2003 negatief. De provincie Noord-Brabant had in 2007 een migratiesaldo van -797 personen, het resultaat van 14 848 immigranten en 15 645 emigranten. Landelijk zijn er in de periode 1998 tot en met 2007 per saldo 131 495 meer migranten in Nederland gevestigd dan vertrokken. In de provincie Noord-Brabant lag dit saldo op 3 582.

Tabel 3
Bevolkingsontwikkeling, 2007

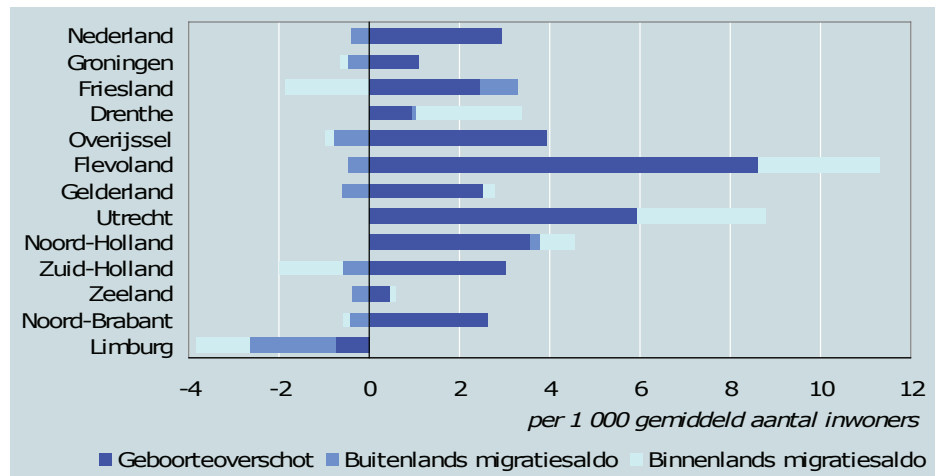
	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ¹⁾
Geboorte, per 1 000 inwoners	11,0	10,5	8
Sterfte, per 1 000 inwoners	8,1	7,9	10
Geboorteoverschot, per 1 000 inwoners	2,9	2,6	6
Binnenlands migratiesaldo, per 1 000 inw.		-0,2	7
Immigratie	116 819	14 848	3
Emigratie	122 576	15 645	3
Migratiesaldo, per 1 000 inwoners	-0,4	-0,3	6
Bevolkingsgroei, per 1 000 inwoners	2,9	2,4	6

¹⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

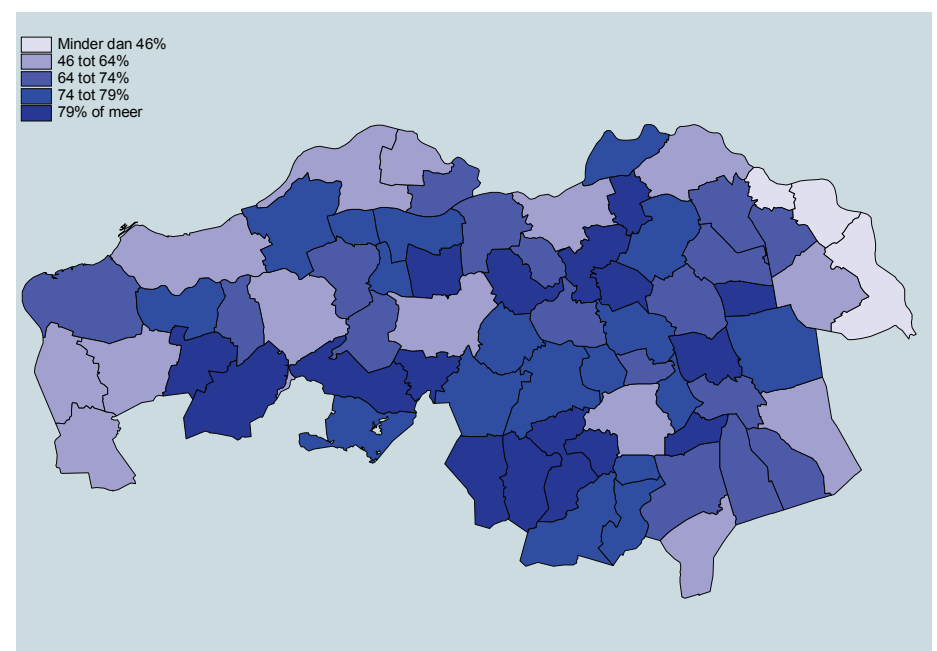
3.1 Geboorteoverschot en migratiesaldo in Nederland, 1997-2007

3.2 Geboorteoverschot, binnenlands- en buitenlands migratiesaldo per provincie, 2007

3.3 Aandeel verhuizers uit de gemeente dat binnen de provincie blijft, 2007

4. Bevolkingsprognose

Bevolkingsgroei

Volgens de prognose¹⁾ van het CBS en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) zal Nederland in 2025 bijna 16,9 miljoen inwoners tellen, ruim een half miljoen (3,2 procent) meer dan in 2007. Daarvan zullen er naar verwachting 2,44 miljoen in de provincie Noord-Brabant wonen, waarmee de bevolking van de provincie groeit met 1,0 procent (24 duizend) ten opzichte van 2007. De provincie Limburg is de enige provincie waar naar verwachting in deze periode het totale inwonertal zal afnemen.

In Noord-Brabant zal het aantal inwoners in de gemeenten Breda en 's-Hertogenbosch in deze periode met 10 procent het sterkst toenemen. In 43 van de 68 gemeenten in de provincie Noord-Brabant zal naar verwachting de bevolking met 1 procent of meer krimpen.

Vergrijzing

Vanaf 2011 zullen de eerste babyboomers de leeftijd van 65 jaar bereiken waarna het aandeel 65-plussers in Nederland sterk gaat toenemen. In 2007 waren er 2,4 miljoen inwoners van 65 jaar of ouder. In 2025 zal dit aantal zijn toegenomen met ruim 52 procent. Er zijn dan meer dan 3,6 miljoen inwoners van 65 jaar of ouder. In Noord-Brabant zullen dan naar verwachting 537 duizend 65-plussers wonen, een groei van bijna 53 procent ten opzichte van 2007.

Herkomst

In 2025 zal het aantal autochtonen in Nederland slechts 1 procent kleiner zijn dan in 2007. De groep allochtonen zal in deze periode echter sterk toenemen, van westerse afkomst met 16 procent en van niet-westerse afkomst met 24 procent. In de provincie Noord-Brabant neemt het aantal autochtonen af met 4 procent, de groep allochtonen van niet-westerse afkomst groeit met 43 procent en die van westerse afkomst met 12 procent.

Huishoudens

De totale groei van het aantal huishoudens in Nederland is groter dan die van het aantal inwoners. De reden hiervoor is een te verwachten afnemende huishoudensgrootte. Vooral het aantal eenpersoonshuishoudens gaat sterk toenemen. In de provincie Noord-Brabant met bijna 40 procent en in de rest van Nederland met bijna 30 procent. Het aantal meerpersoonshuishoudens neemt in de provincie Noord-Brabant af met 2 procent, in de rest van Nederland groeit dit aantal met 2 procent.

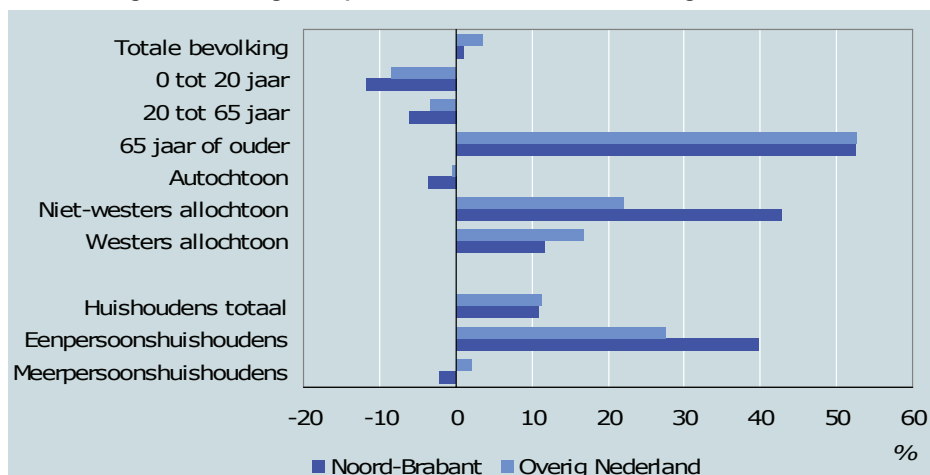
Tabel 4
Bevolking naar leeftijd en herkomst, 2025

	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ²⁾
Inwoners	16 882 447	2 443 103	3
0 tot 20 jaar (%)	21,3	20,9	9
20 tot 65 jaar (%)	57,3	57,1	6
65 jaar of ouder (%)	21,4	22,0	6
Groene druk (%)	37,3	36,7	8
Grijze druk (%)	37,4	38,5	6
Westers allochtoon (%)	9,8	8,7	7
Niet-westers allochtoon (%)	12,8	10,4	5

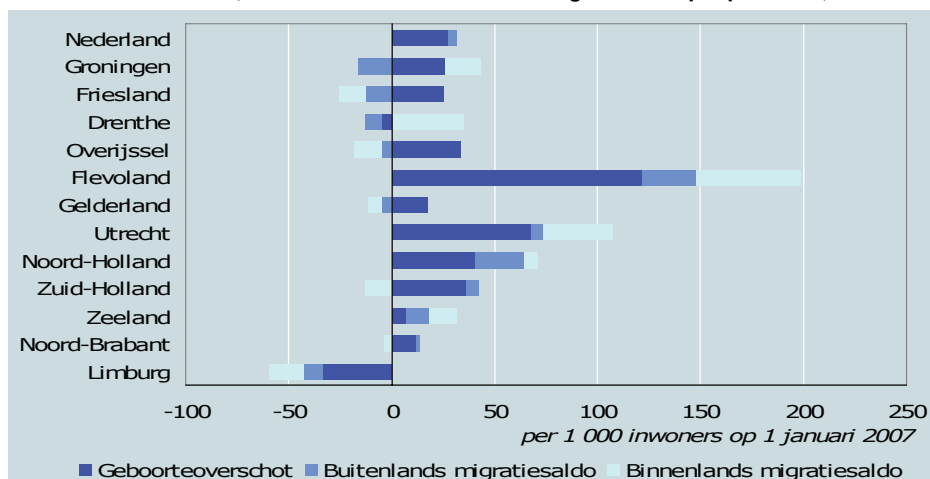
¹⁾ Bron: Regionale prognose 2007-2025, CBS/PBL, 2 juli 2008.

²⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

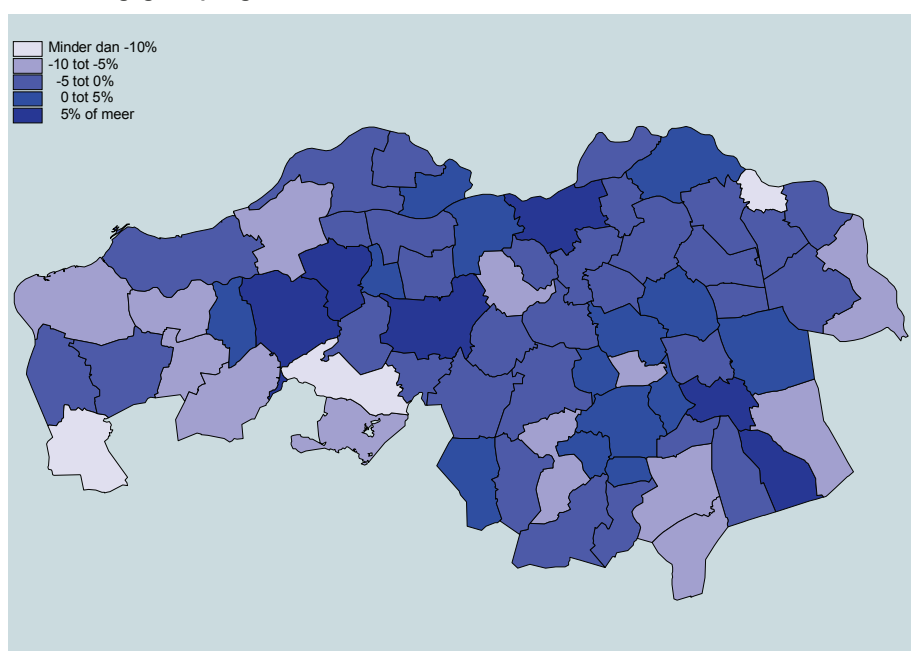
4.1 Bevolkingsontwikkeling in de provincie Noord-Brabant en overig Nederland, 2007-2025

4.2 Geboorteoverschot, binnenlands- en buitenlands migratiesaldo per provincie, 2007-2025

4.3 Bevolkingsgroei per gemeente, 2007-2025

5. Onderwijs

Primair onderwijs¹⁾

In het schooljaar 2006/07 volgden ruim 1,6 miljoen kinderen primair onderwijs. Verreweg het grootste deel, bijna 1,55 miljoen, bezocht het reguliere basisonderwijs. Ruim 100 duizend kinderen gingen in dit schooljaar naar het speciaal basisonderwijs of naar speciale scholen. Bij de speciale scholen zitten zowel scholen voor basisonderwijs als scholen voor voortgezet onderwijs. Het speciaal basisonderwijs en de speciale scholen zijn bedoeld voor kinderen met leer- of gedragsproblemen, gehandicapte kinderen en langdurig zieke leerlingen. Hierbij geldt dat ongeveer twee keer zo veel jongens als meisjes deze speciale vormen van onderwijs volgen. Het aantal leerlingen bij het speciaal basisonderwijs vertoont al meer dan tien jaar een dalende trend. Het aantal leerlingen dat naar speciale scholen gaat steeg juist sterk in diezelfde periode. Bij elkaar is dit 4,9 procent van alle leerlingen bij het primair onderwijs.

Voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs²⁾

In het schooljaar 2006/07 gingen 915 duizend leerlingen naar het voortgezet onderwijs. In de provincie Noord-Brabant waren dat er 139 duizend. De eerste twee jaar in het voortgezet onderwijs starten de leerlingen met een periode van 'basisvorming'. Van de leerlingen in Nederland in het derde leerjaar en hoger zit 43 procent op het vmbo. Het aandeel leerlingen op de havo en het vwo ligt met respectievelijk 27 en 30 procent vrij dicht bij elkaar. Het aandeel leerlingen dat op de havo zit, is in alle provincies nagenoeg gelijk. Het aandeel leerlingen op het vmbo en vwo kan wel verschillen per provincie. Flevoland en Friesland vallen op door het relatief hoge aandeel vmbo-ers en in de provincie Utrecht is het aandeel vwo-ers juist hoger dan gemiddeld.

Het totaal aantal leerlingen dat naar het middelbaar beroepsonderwijs gaat in Nederland is ruim 496 duizend. Bijna 72 procent hiervan volgde de beroepsopleidende leerweg. In de provincie Noord-Brabant is dit aandeel kleiner met 68 procent. De rest van de leerlingen op het middelbaar beroepsonderwijs volgde de beroepsbegeleidende leerweg.

Hoger onderwijs

Meer dan 574 duizend studenten volgden in het studiejaar 2006/07 hoger onderwijs. Ongeveer twee derde van hen volgt hoger beroepsonderwijs. De overige studenten volgden een studie aan één van de universiteiten in Nederland. Deze studenten zijn vooral terug te vinden in de provincies met één of meer universiteiten.

Tabel 5
Leerlingen en studenten, schooljaar 2006/07

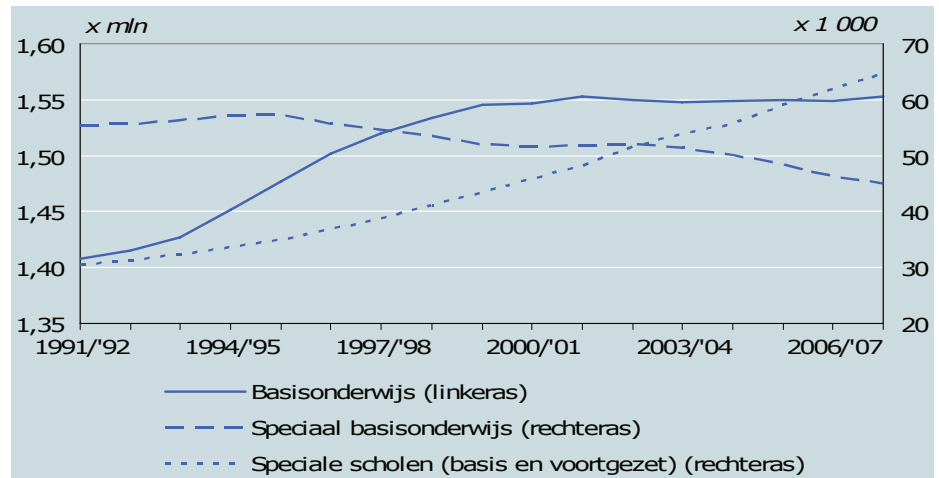
	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ³⁾
Basisonderwijs*	1 548 970	228 250	3
Speciaal basisonderwijs*	46 310	7 060	3
Speciale scholen (basis en voortgezet)*	61 920	9 990	2
Voortgezet onderwijs (excl. praktijkonderwijs)	915 240	138 994	2
Middelbaar beroepsonderwijs	496 295	71 195	2
Hoger beroepsonderwijs	366 689	54 398	4
Wetenschappelijk onderwijs	208 618	21 872	2

¹⁾ Op basis van de gemeente waar de vestiging van de school staat.

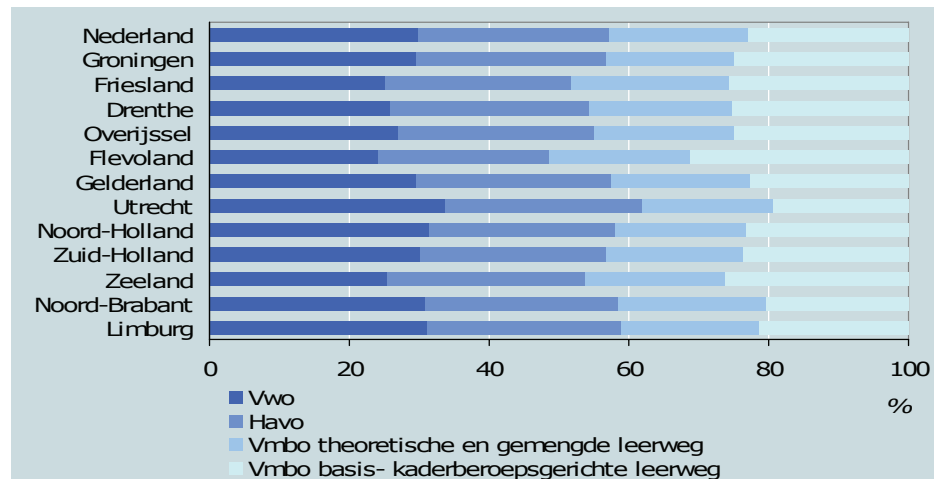
²⁾ Op basis van de woongemeente van de leerlingen.

³⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

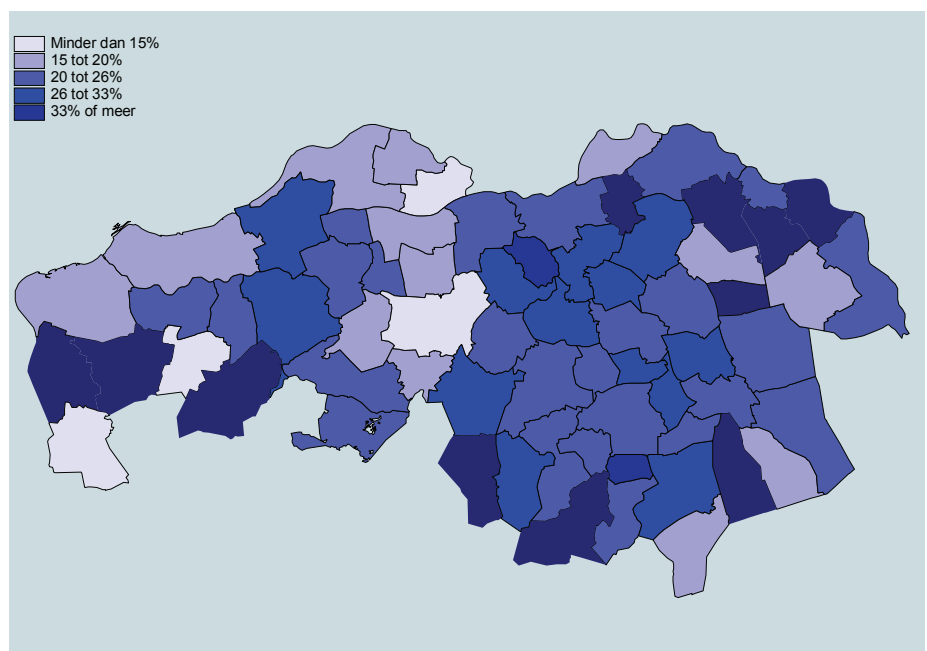
5.1 Leerlingen primair onderwijs naar schooltype, 1991/'92 – 2006/'07*

5.2 Leerlingen voortgezet onderwijs, leerjaar 3 en hoger per provincie, schooljaar 2006/'07*

5.3 Aandeel vwo-leerlingen in totaal voortgezet onderwijs (3e leerjaar), 2006/'07

6. Woningvoorraad

Ontwikkeling

Op 1 januari 2007 bestond de Nederlandse woningvoorraad uit bijna 7 miljoen woningen. De 7 miljoenste woning werd in september van dat jaar opgeleverd. De provincie Zuid-Holland had het grootste aandeel in de totale woningvoorraad, de provincie Flevoland het kleinste. In de provincie Noord-Brabant stond 14 procent van de woningvoorraad.

Wooneenheden en recreatiewoningen

In 2007 lag het aantal wooneenheden (zoals kamerverhuur voor studenten) op 114 duizend. Zuid-Holland en Noord-Holland hebben hierin het grootste aandeel. In de provincie Noord-Brabant lag het aantal wooneenheden op bijna 15 duizend.

Nederland telde in 2007 bijna 99 duizend recreatiewoningen. Van deze recreatiewoningen stond 30 procent in de provincies Noord-Holland en Gelderland. In de provincie Groningen kwam het kleinste aantal recreatiewoningen voor. In Noord-Brabant stonden bijna 7 duizend recreatiewoningen.

Woningdichtheid

In Nederland stonden op 1 januari 2007 gemiddeld 206 woningen per vierkante kilometer land, 11 meer dan in 2000. De gemiddelde woningdichtheid varieerde van 77 in Drenthe tot 544 in Zuid-Holland. In de provincie Noord-Brabant stonden gemiddeld 202 woningen op iedere vierkante kilometer land. Binnen Noord-Brabant was de woningdichtheid in de gemeente Eindhoven het hoogst, met 1 084 woningen per vierkante kilometer.

In Zeeland was de recreatiewoningdichtheid het hoogst. In deze provincie waren gemiddeld 6 recreatiewoningen per vierkante kilometer land. Noord-Brabant telde gemiddeld 1,4 recreatiewoningen per vierkante kilometer.

Gemiddelde woningwaarde

Gemeenten kennen aan alle onroerende zaken in Nederland een woningwaarde (WOZ) toe. Deze taxatie gebeurde vroeger om de 4 jaar, later om de 2 jaar en vanaf 2008 wordt dit jaarlijks gedaan. Op 1 januari 2007 was de gemiddelde woningwaarde van Nederland 217 duizend euro (waardepeildatum 1 januari 2005).

In de provincie Utrecht waren de woningen gemiddeld het duurst met 250 duizend euro, direct gevolgd door Noord-Brabant (245 duizend euro). De goedkoopste woningen van Nederland stonden in de provincie Groningen (158 duizend euro).

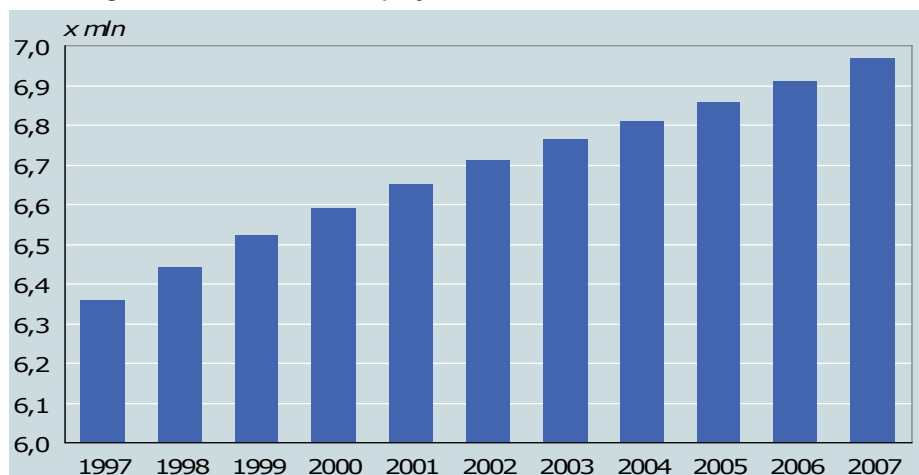
Vergeleken met 2006 steeg de gemiddelde woningwaarde in de gemeenten Landerd en Eersel in Noord-Brabant op 1 januari 2007 het hardst met 15 procent. De kleinste stijging in de woningwaarde vond plaats in de gemeente Schijndel met 1 procent.

Tabel 6
Stand van de woningvoorraad, 2007

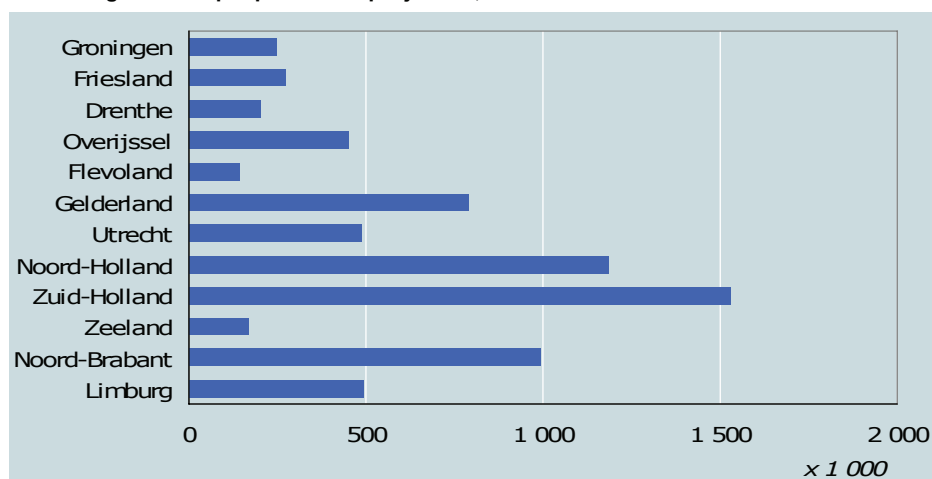
	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ¹⁾
Voorraad woningen	6 967 046	993 954	3
Voorraad wooneenheden	114 127	14 961	4
Voorraad recreatiewoningen	98 622	6 931	9
Woningdichtheid per km ²	206	202	5
Gemiddelde woningwaarde (WOZ, x1 000 euro)	217	245	2

¹⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

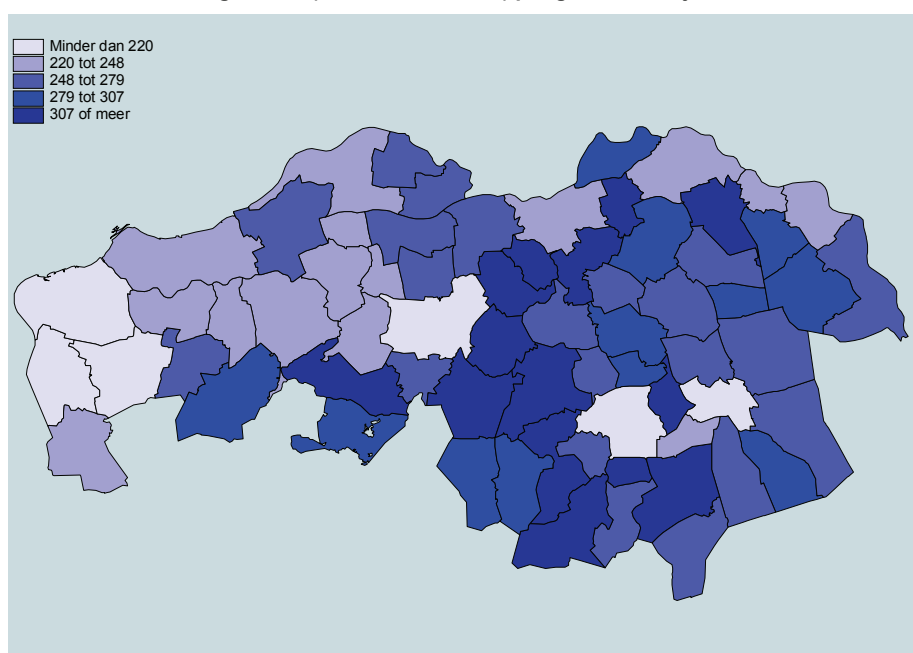
6.1 Woningvoorraad van Nederland op 1 januari, 1997-2007

6.2 Woningvoorraad per provincie op 1 januari, 2007

6.3 Gemiddelde woningwaarde (WOZ, x 1 000 euro) per gemeente, 1 januari 2007**

7. Nieuwbouw en sloop

Gereedgekomen woningen

Het aantal gereedgekomen nieuwe woningen in 2007 bedroeg ruim 80 duizend. Dit komt neer op een groei van bijna 11 procent ten opzichte van 2006. Dit is de hoogste groei in 10 jaar tijd. Van iedere 100 woningen ging het in 72 gevallen om een koopwoning. In Utrecht en Zeeland waren zelfs meer dan 80 van de 100 gereedgekomen woningen een koopwoning. Echter, in Noord-Holland waren slechts 59 van de 100 nieuwe woningen koopwoningen. Dit is relatief gezien het laagste aandeel koopwoningen van alle provincies. In Noord-Brabant waren 74 van de 100 gereedgekomen woningen een koopwoning.

De grootste absolute woningproductie vond plaats in de provincie Zuid-Holland. Daar zijn met 16 duizend de meeste woningen gereedgekomen. Ook in Noord-Holland en Noord-Brabant zijn veel woningen opgeleverd (respectievelijk 15 en ruim 11 duizend). In Noord-Holland nam de woningproductie zelfs toe met 3,2 duizend woningen ten opzichte van een jaar eerder, een groei van 28 procent. In de provincie Zeeland daalde de woningproductie juist met 12 procent. In Noord-Brabant nam de voorraad toe met 4 procent ten opzichte van 2006.

Toevoegingen en onttrekkingen aan de woningvoorraad

In 2007 werden ruim 87 duizend woningen aan de Nederlandse woningvoorraad toegevoegd; 80 duizend door nieuwbouw en 7 duizend op een andere manier (bijvoorbeeld door woningsplitsing). Van de totale vermeerdering was 31 procent een huurwoning en daarmee ruim twee derde een eigen woning. In Utrecht zijn relatief de meeste koopwoningen toegevoegd aan de woningvoorraad. In de provincie Noord-Brabant was het totaal aantal toevoegingen 12,8 duizend, dit is een toename van 10 procent ten opzichte van 2006.

Er werden in 2007 bijna 24 duizend woningen aan de woningvoorraad onttrokken in Nederland. Dit komt neer op 0,3 procent. Van de vermindering was bijna 79 procent een huurwoning. Er werden vooral huurwoningen gesloopt waarvoor in de plaats koopwoningen werden gebouwd. In Noord-Brabant werden 2,2 duizend woningen in 2007 onttrokken. Hiervan was 50 procent een huurwoning.

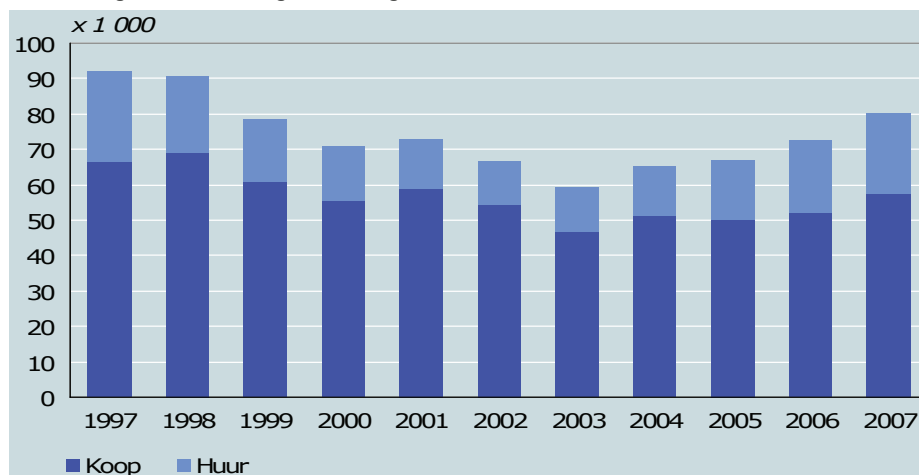
Het aantal woningen is in 2007 per saldo toegenomen met bijna 64 duizend woningen. Hiervan was 13 procent een huurwoning en 87 procent een koopwoning. In Noord-Brabant kwamen er per saldo 10,6 duizend woningen bij.

Tabel 7
Aantal gereedgekomen woningen, 2007

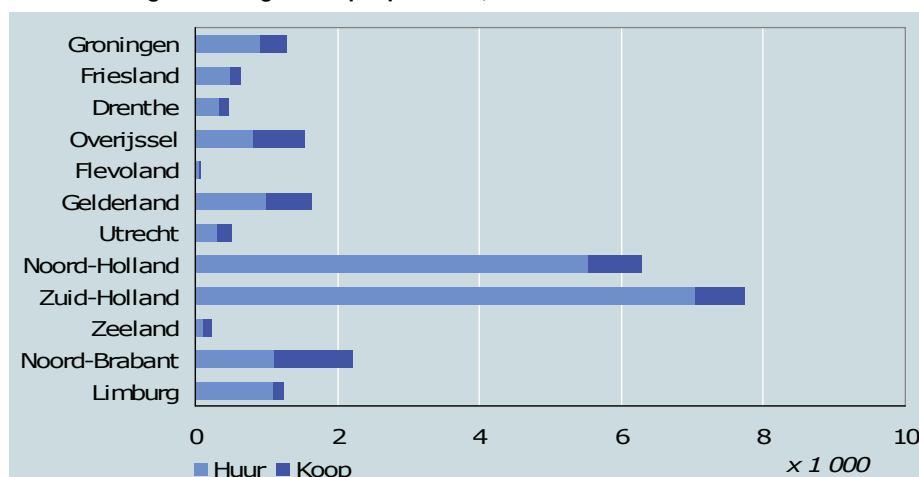
	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ¹⁾
Nieuwbouwwoningen	80 193	11 307	3
Eigendomsverhouding			
% koopwoningen	71,6	73,8	7
% huurwoningen	28,4	26,2	6
Woningtype			
% eengezinswoningen	61,7	61,0	8
% meergezinswoningen	38,3	39,0	5

¹⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

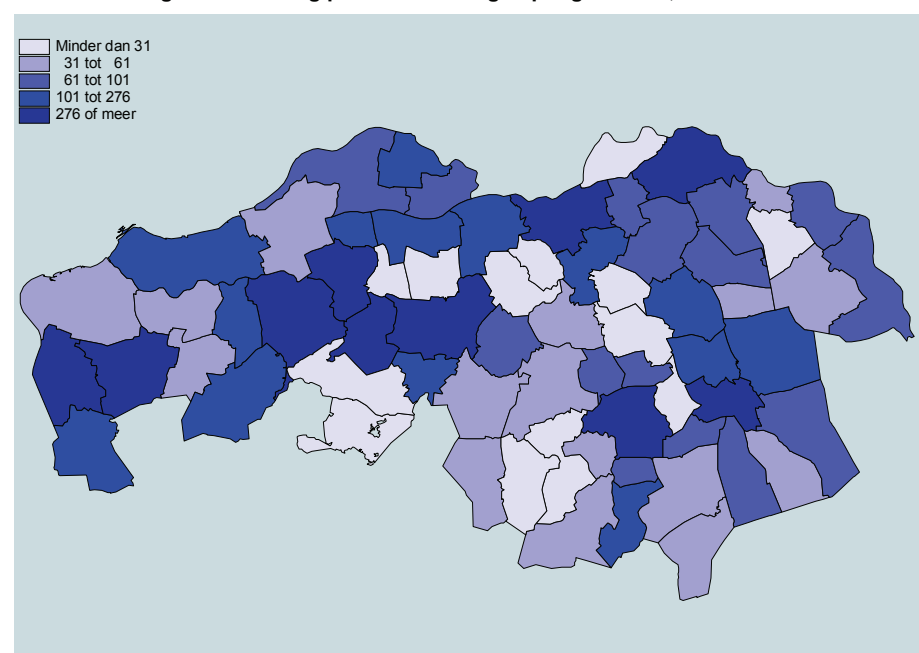
7.1 Gereedgekomen woningen naar eigendom in Nederland, 1997-2007

7.2 Onttrekkingen naar eigendom per provincie, 2007

7.3 Saldo woningvermeerdering per 1 000 woningen per gemeente, 2007

8. Arbeid

Bijna 7,7 miljoen banen

Gemiddeld telde Nederland 7 692 600 banen van werknemers¹⁾ gedurende de maand december in 2006. Meer dan de helft van deze banen was te vinden in de drie provincies Zuid- en Noord-Holland en Noord-Brabant. Zuid-Holland had van alle provincies het grootste aantal. De provincie Noord-Brabant telde 1,17 miljoen banen, 15,2 procent van alle banen in Nederland. De gemeente Eindhoven had met 155 duizend banen (13,2 procent) het grootste aantal banen in de provincie.

Landbouw, bosbouw en visserij

Landelijk waren in de sector landbouw, bosbouw en visserij 120 duizend banen te vinden, 2 procent van alle banen in Nederland. De provincie Noord-Brabant telde 19,4 duizend banen in deze sector, met de grootste concentratie in de gemeente Zundert.

Nijverheid en energievoorziening

De sector nijverheid en energievoorziening bestond uit ruim 1,25 miljoen banen, ruim 16 procent van alle banen in Nederland. De provincie Noord-Brabant had van alle provincies het grootste aantal banen in deze sector. Deze provincie telde ruim 254 duizend banen in deze sector, met de grootste concentratie in de gemeente Eindhoven.

Commerciële dienstverlening

De commerciële dienstverlening heeft het grootste aandeel banen in Nederland. Deze sector telde bijna 3,9 miljoen banen, net iets meer dan de helft van alle banen. De commerciële dienstverlening is sterk geconcentreerd in de provincies Noord- en Zuid-Holland die samen meer dan 42 procent van de banen in deze sector hadden. In de provincie Noord-Brabant waren een kleine 582 duizend banen te vinden in deze sector. Van de gemeenten had Eindhoven het grootste aandeel van de banen in deze sector.

Niet-commerciële dienstverlening

De sector niet-commerciële dienstverlening telde landelijk ruim 2,4 miljoen banen, 32 procent van alle banen. In de provincie Noord-Brabant waren dit er 317 duizend. De grootste concentratie binnen de provincie was te vinden in de gemeente Eindhoven.

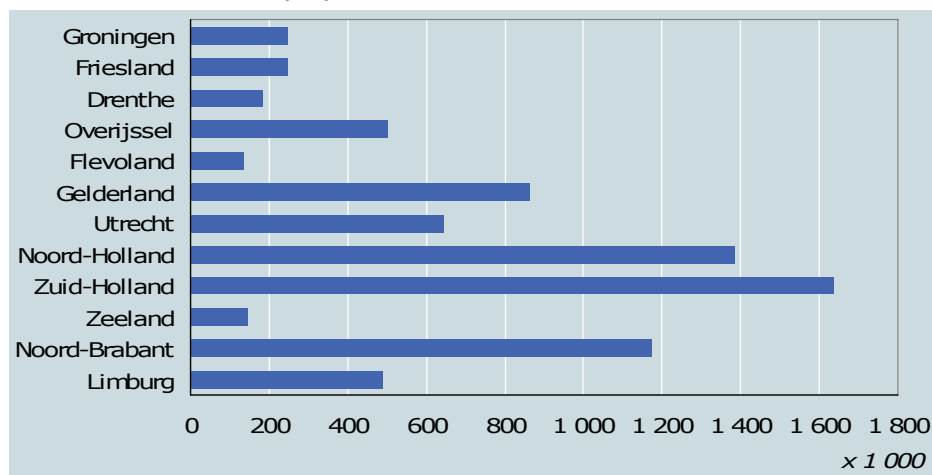
Tabel 8
Banen van werknemers (x 1 000), december 2006*

	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ²⁾
Banen totaal	7 692,6	1 172,6	3
Landbouw, bosbouw en visserij	119,5	19,4	2
Nijverheid en energievoorziening	1 252,6	254,4	1
Commerciële dienstverlening	3 880,1	581,9	3
Niet-commerciële dienstverlening	2 440,5	317,0	3

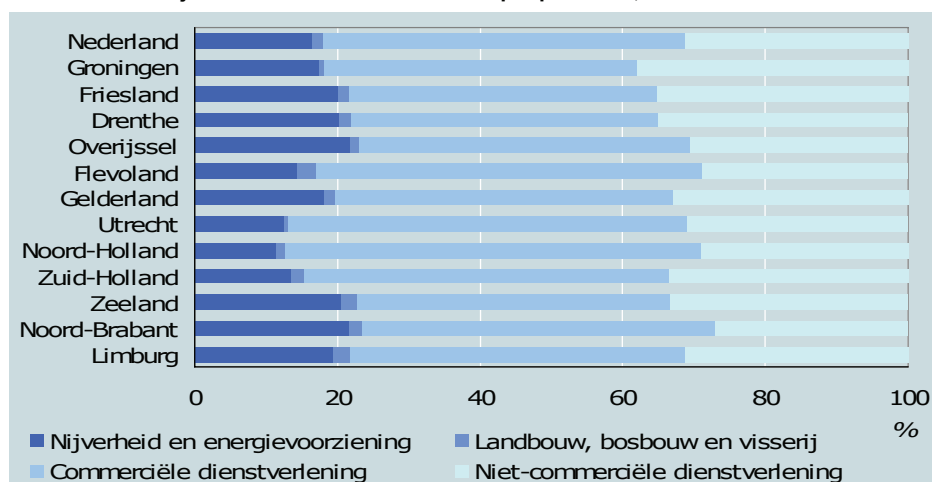
¹⁾ De aantallen banen genoemd in dit hoofdstuk betreffen het gemiddelde aantal gemeten in december 2006 en zijn voorlopig. Vanwege een verandering in de vorm van waarneming en verwerking (van Enquête Werkgelegenheid en Lonen naar polisadministratie) zijn de cijfers in dit hoofdstuk niet te vergelijken met die van eerdere jaren. Meer informatie over deze wijziging is te vinden op de CBS-website. In dit hoofdstuk zijn de regionaal niet in te delen banen (52 duizend) buiten beschouwing gelaten. In de cijfers voor totaal Nederland zijn deze wel meegenomen.

²⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

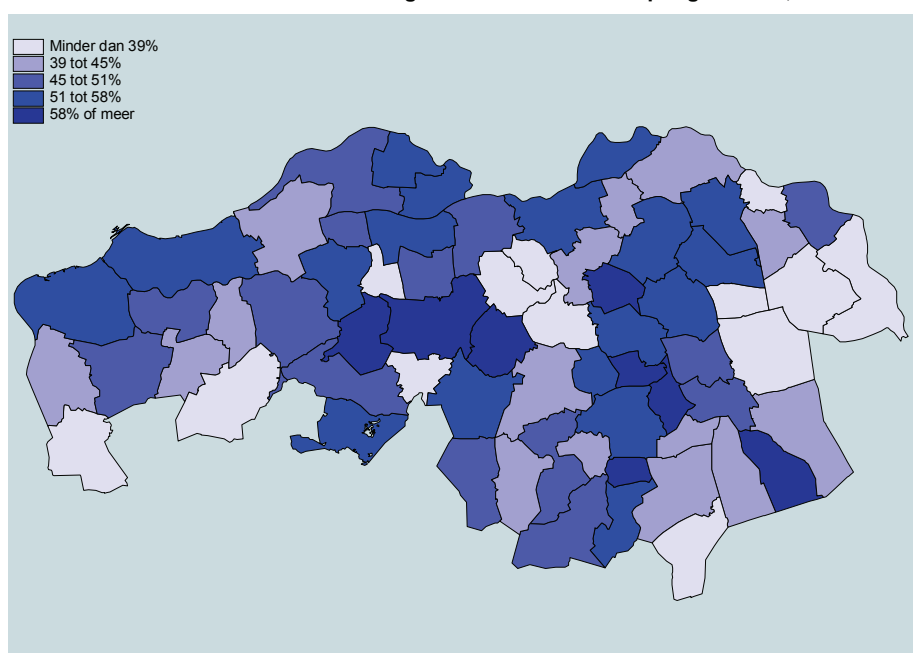
8.1 Banen van werknemers per provincie, december 2006*

8.2 Aandeel bedrijfssector in totaal aantal banen per provincie, december 2006*

8.3 Aandeel commerciële dienstverlening in totaal aantal banen per gemeente, dec. 2006*

9. Bedrijfsvestigingen

Bijna 850 duizend bedrijfsvestigingen

Op 1 januari 2007 telde Nederland 849 225 bedrijfsvestigingen¹⁾. Meer dan de helft hiervan bevond zich in de provincies Noord- en Zuid-Holland en Noord-Brabant. Provincie Zuid-Holland had de meeste bedrijfsvestigingen. Het grootste deel van de vestigingen in Nederland was van bedrijven actief in de sector commerciële dienstverlening, ruim 493 duizend (58,1 procent). Er waren ruim 144 duizend vestigingen van bedrijven actief in de nijverheid en energievoorziening (17,0 procent). Daarnaast bestonden er ruim 117 duizend vestigingen van bedrijven uit de niet-commerciële dienstverlening (13,8 procent) en een kleine 95 duizend vestigingen van bedrijven in de sector landbouw, bosbouw en visserij (11,1 procent). De provincie Noord-Brabant telde in totaal 133 095 vestigingen. De gemeente Eindhoven had met 10 070 vestigingen het grootste aantal binnen de provincie, gevolgd door gemeente Breda met 8 940 vestigingen.

Landbouw, bosbouw en visserij

Provincie Noord-Brabant had de grootste concentratie vestigingen van bedrijven in de sector landbouw, bosbouw en visserij. Provincie Noord-Brabant telde 16 285 vestigingen in deze sector. Binnen Noord-Brabant was het grootste aantal vestigingen (695 stuks) te vinden in de gemeente Zundert.

Nijverheid en energievoorziening

Er stonden in de provincie Noord-Brabant 25 475 vestigingen van bedrijven in de nijverheid en energievoorziening. Dit was 17,7 procent van alle vestigingen in Noord-Brabant. De meeste vestigingen, in totaal 1 510, waren te vinden in de gemeente Tilburg.

Commerciële dienstverlening

Provincie Noord-Brabant telde 73 985 bedrijfsvestigingen in de commerciële dienstverlening. Van alle bedrijfsvestigingen in de provincie was dit 55,6 procent. Binnen de provincie deed de grootste concentratie zich voor in de gemeente Eindhoven (6 975 vestigingen), gevolgd door de gemeente Breda (5 955 vestigingen).

Niet-commerciële dienstverlening

Van alle bedrijfsvestigingen landelijk actief in de niet-commerciële dienstverlening stonden er 17 350 in de provincie Noord-Brabant. Dit aantal komt neer op 13,0 procent van alle bedrijfsvestigingen in de provincie. De grootste concentratie was te vinden in de gemeente Eindhoven (1 560 vestigingen), gevolgd door de gemeente Breda (1 420 vestigingen).

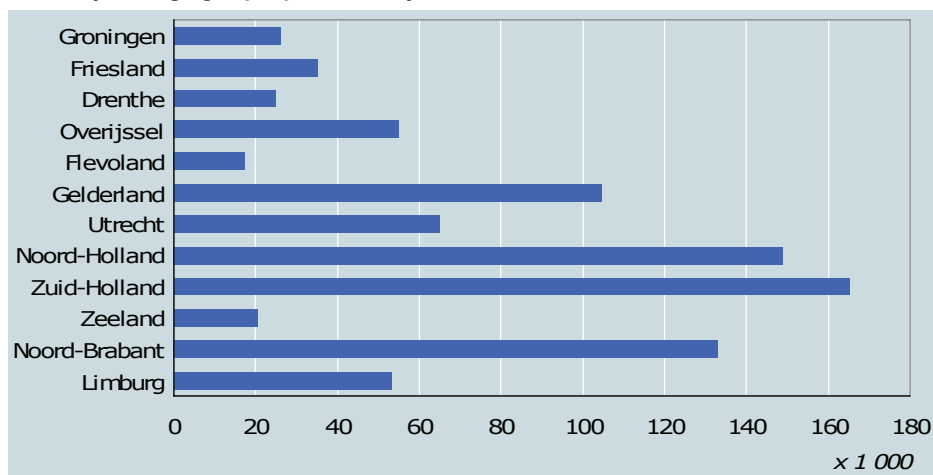
Tabel 9
Bedrijfsvestigingen, 1 januari 2007

	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ²⁾
Bedrijfsvestigingen totaal	849 225	133 095	3
Landbouw, bosbouw en visserij	94 620	16 285	1
Nijverheid en energievoorziening	144 250	25 475	2
Commerciële dienstverlening	493 100	73 985	3
Niet-commerciële dienstverlening	117 255	17 350	3

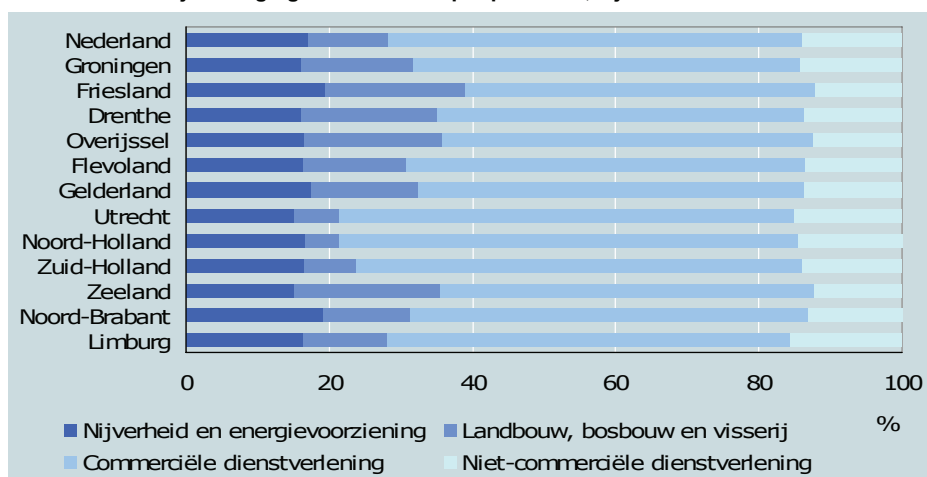
¹⁾ Het totaal aantal vestigingen is afgeleid uit het aantal geregistreerde eenheden uit het Algemene Bedrijvenregister van het CBS en uit het aantal agrarische vestigingen volgens de Landbouwtelling van het CBS. Vanaf 1 juli 2006 is het Algemene Bedrijvenregister van het CBS ingrijpend gewijzigd. Als gevolg daarvan zijn de gegevens over het aantal vestigingen en instellingen op 1 januari 2007 niet meer vergelijkbaar met de gegevens van voor deze peildatum.

²⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

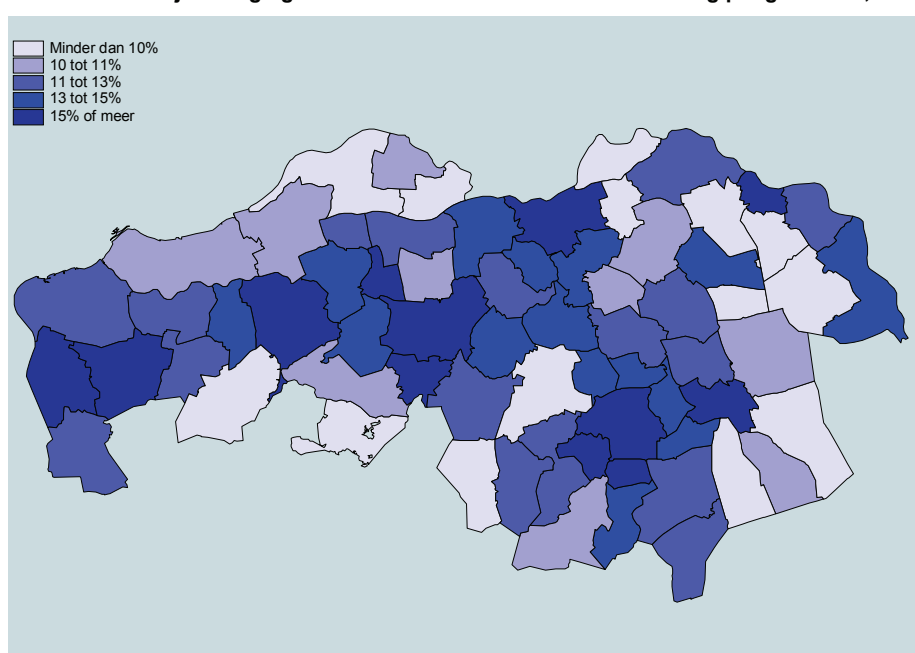
9.1 Bedrijfsvestigingen per provincie, 1 januari 2007

9.2 Aandeel bedrijfsvestigingen naar sector per provincie, 1 januari 2007

9.3 Aandeel bedrijfsvestigingen in de niet-commerciële dienstverlening per gemeente, 2007

10. Sociale zekerheid

Bijstandsuitkeringen

Het aantal bijstandsuitkeringen is de afgelopen jaren sterk afgenomen. Door de invoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) per 2004, in plaats van de Algemene Bijstandswet (ABW), hebben de gemeenten meer middelen gekregen om het beroep op de bijstand terug te dringen. Daarnaast heeft het Rijk financiële prikkels ingesteld. De mate waarin de afzonderlijke gemeenten succesvol zijn, hangt mede af van de economische situatie. In 1998 hadden 412 duizend huishoudens een uitkering. Dat aantal daalde tot 341 duizend in 2002, nam in 2003 en 2004 weer wat toe, waarna de daling zich weer voortzette. In 2007 bedroeg het aantal uitkeringen 305 duizend. Dit is een afname van 26 procent sinds 1998. In alle provincies nam het aantal uitkeringen af. In Noord-Brabant was de afname met 27 procent vrijwel gelijk aan het landelijk gemiddelde.

In 2007 hadden 42 van elke duizend huishoudens een bijstandsuitkering. Dat aantal varieerde per provincie van 30 tot 56. In Noord-Brabant bedroeg het aantal bijstandsuitkeringen ruim 32 duizend, ofwel 32 per duizend huishoudens.

WAO- en Wajong-uitkeringen

In 2007 is het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen lager dan het aantal 10 jaar eerder. Dat is het gevolg van een behoorlijke daling van de WAO-uitkeringen vanaf 2003. Die daling is voor een groot deel veroorzaakt doordat de regelgeving is veranderd. Daarentegen nam het aantal Wajong-uitkeringen relatief sterk toe. Bijna alle provincies vertonen hetzelfde beeld. In Noord-Brabant daalde het aantal WAO-uitkeringen met bijna 16 duizend, terwijl het aantal Wajong-uitkeringen toenam met bijna 7 duizend.

Het aantal WAO-uitkeringen per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar nam af van 63 tot 52. In elke provincie was sprake van een afname. In Noord-Brabant daalde het aandeel van 64 naar 53. Het aantal Wajong-uitkeringen per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar nam toe van 10 tot 14.

Werkloosheidsuitkeringen

Het aantal werkloosheidsuitkeringen varieerde de afgelopen tien jaar sterk. Bedroeg het aantal eind 1997 nog 391 duizend, in 2001 was dat aantal gedaald tot 166 duizend. Na een piek in 2004 bedroeg aan het einde van 2007 het aantal uitkeringen 192 duizend. Dit patroon komt in elke provincie voor. Het aantal uitkeringen daalde in Noord-Brabant van bijna 53 duizend in 2004 tot bijna 30 duizend in 2007.

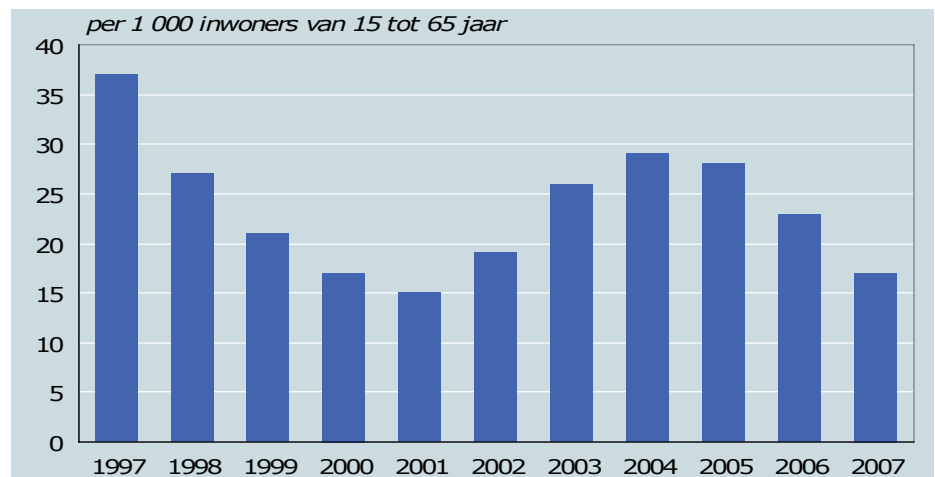
Eind 2007 waren er 17 WW-uitkeringen per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar. In Noord-Brabant waren er 18 WW-uitkeringen per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar. In 2004 waren dat er nog 32. De daling is iets sterker dan het landelijk gemiddelde.

Tabel 10.1
Uitkeringen naar type, 2007

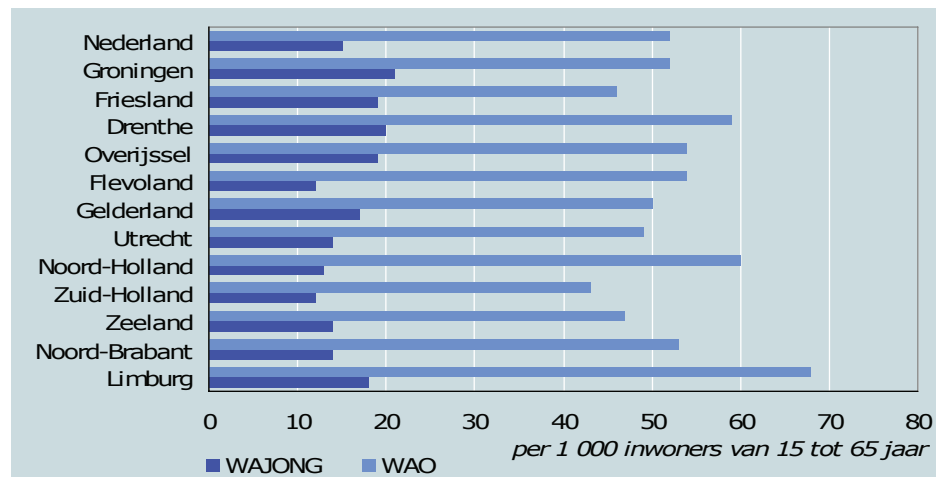
	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ¹⁾
ABW/WWB (x 1 000)	305	32,5	3
ABW/WWB per 1 000 huishoudens	42	32	10
WAO (x 1 000)	579	86,3	3
WAO per 1 000 inwoners van 15 tot 65 jaar	52	53	6
WAJONG (x 1 000)	164	22,3	4
WAJONG per 1 000 inwoners van 15 tot 65 jaar	15	14	7
WW (x 1 000)	192	29,6	2
WW per 1 000 inwoners van 15 tot 65 jaar	17	18	5

¹⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

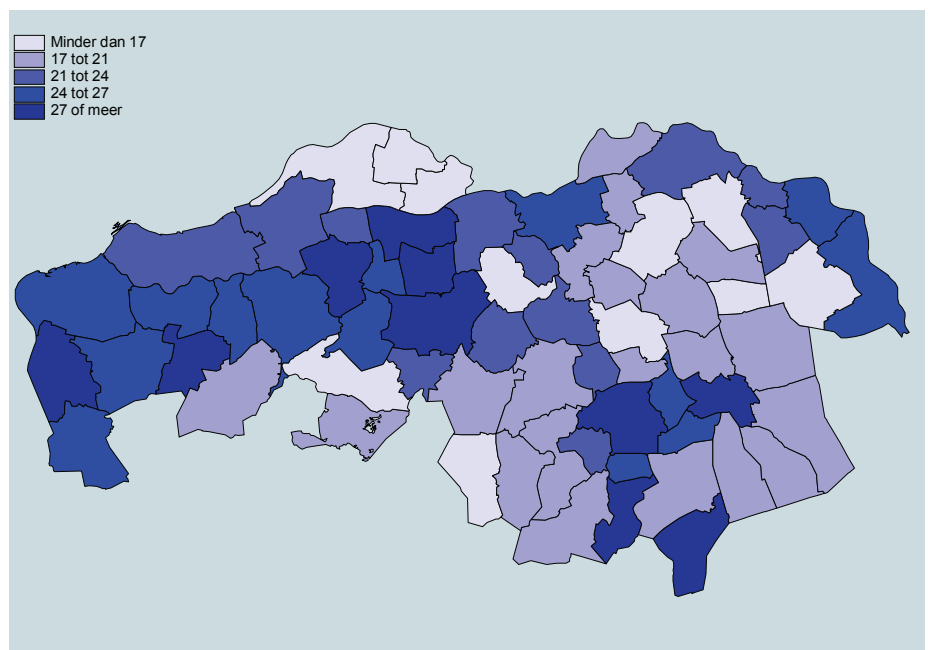
10.1 Werkloosheidsuitkeringen in Nederland, 1997-2007

10.2 Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen per provincie, 2007

10.3 Werkloosheidsuitkeringen per 1 000 inwoners van 15 tot 65 jaar per gemeente, 2007

11. Veestapel en mestproductie

Aantal kippen

Tot 2002 nam het aantal kippen in Nederland geleidelijk toe tot 101 miljoen. Door de vogelpest werden begin 2003 veel kippen geruimd, waardoor het aantal afnam tot minder dan 80 miljoen. Vooral in de provincies Gelderland en Noord-Brabant zijn in 2003 veel kippen geruimd (samen ongeveer 14 miljoen stuks). Daarna nam het aantal kippen langzaam weer toe tot 93 miljoen in 2007, nog steeds minder dan tien jaar geleden. De ontwikkelingen varieerden zeer sterk per provincie. In Noord-Brabant was de daling van het aantal kippen in 2003 iets minder sterk dan het landelijk gemiddelde. Daarna nam het aantal weer toe tot 25,6 miljoen. Dat is 3 procent minder dan in 1997.

Dunne mest

De geproduceerde hoeveelheid dunne mest is de afgelopen tien jaar met 12 procent verminderd. Dit is het gevolg van de forse afname van het aantal runderen (15 procent). In 1997 werd nog 75 miljoen ton dunne mest geproduceerd, in 2007 daalde dit tot 66 miljoen ton. In Noord-Brabant nam de productie in dezelfde periode af van 16,3 tot 13,4 miljoen ton.

Uitscheiding van mineralen

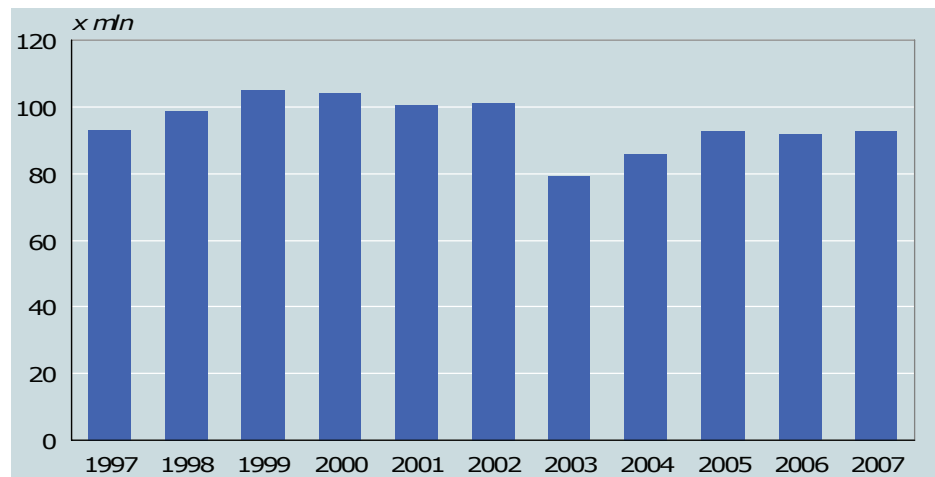
De uitscheiding van stikstof, fosfaat en kalium per hectare cultuurgrond is de afgelopen periode gedaald. De uitscheiding van stikstof daalde in tien jaar met 22 procent. In Noord-Brabant was de daling iets minder sterk, namelijk 20 procent. Daalde de landelijke uitscheiding van fosfaat met 9 procent, in Noord-Brabant nam die eveneens met 9 procent af. De uitscheiding van kalium nam in Noord-Brabant de afgelopen tien jaar af met 17 procent. Het landelijk gemiddelde nam in diezelfde periode met 12 procent af.

Tabel 11
Veestapel en mestproductie, 2007

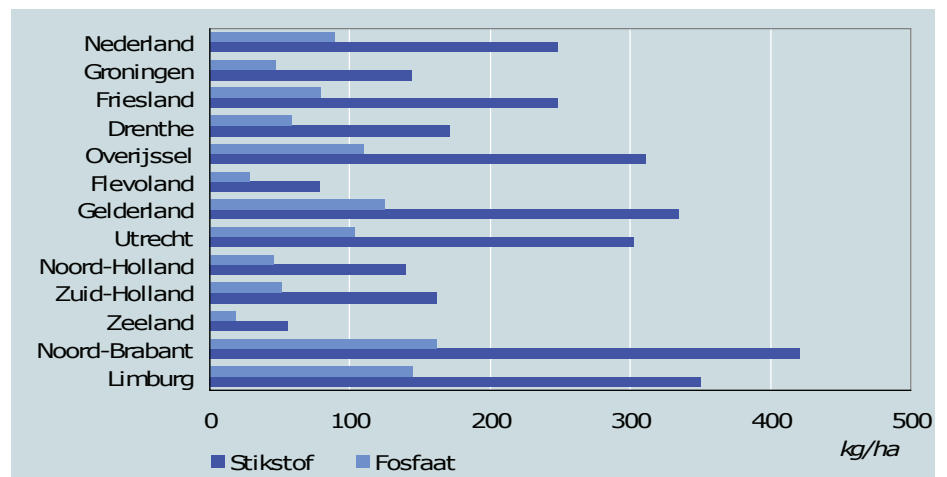
	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ¹⁾
Kippen (x 1 000)	92 761	25 623	1
Varkens (x 1 000)	11 663	5 127	1
Runderen (x 1 000)	3 763	634	2
Dunne mest (mln kg)*	66 013	13 430	1
Vaste mest (mln kg)*	3 467	765	1
Stikstof (kg/ha)*	248	421	1
Fosfaat (kg/ha)*	89	162	1
Kalium (kg/ha)*	275	380	2

¹⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

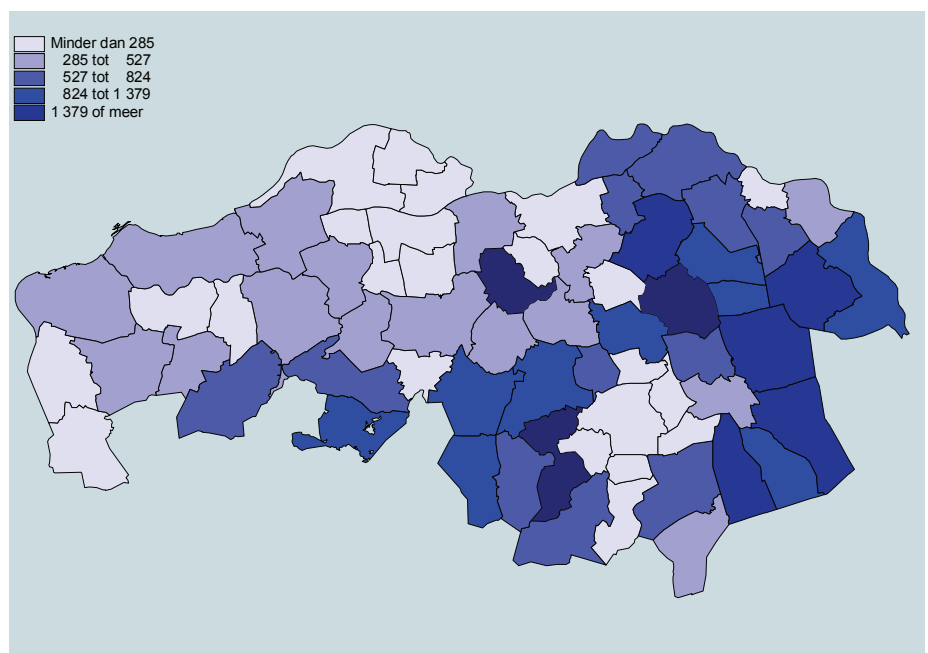
11.1 Kippen in Nederland, 1997-2007

11.2 Mineralenuitscheiding per provincie, 2007

11.3 Fosfaatuitscheiding in kg/ha per gemeente, 2007

12. Verkeer en vervoer

Personenauto's

Het aantal personenauto's¹⁾ in Nederland is sinds 1997 met 24 procent gestegen. Er reden op 1 januari 2007 ruim 7,2 miljoen personenauto's rond met een Nederlands kenteken. Verreweg de meeste personenauto's, 80 procent, rijden op benzine. Het aandeel personenauto's dat op diesel rijdt, is met 16 procent aanzienlijk kleiner. Maar de afgelopen jaren is het aantal personenauto's dat op diesel rijdt wel flink gestegen. In 2000 waren er bijna 800 duizend personenauto's die op diesel reden. In 2007 was dit toegenomen tot 1,2 miljoen. Met een dieselauto worden gemiddeld ook meer kilometers afgelegd. In 2006 werden gemiddeld 26 duizend kilometer afgelegd, meer dan twee keer zoveel als door benzine-auto's. Ook auto's van de zaak rijden gemiddeld veel meer kilometers dan auto's in particulier eigendom. In 2006 reden auto's op naam van een bedrijf gemiddeld bijna 26 duizend kilometer, tegenover ruim 12 duizend kilometer door auto's van particulieren.

Van alle personenauto's is ruim één op de tien eigendom van een bedrijf. Leaseauto's vallen hier ook onder. De rest van de personenauto's is eigendom van particulieren. Omgerekend zijn dat voor de particulieren 392 auto's per 1 000 inwoners. In de provincie Noord-Brabant was dit met 426 personenauto's hoger dan het landelijk gemiddelde. Over het algemeen geldt dat in stedelijke gebieden het aantal personenauto's in bezit van particulieren lager is dan in landelijke gebieden. Dit geldt ook voor de provincie Noord-Brabant.

Bedrijfsmotorvoertuigen

Tussen 1997 en 2007 is het aantal bedrijfsmotorvoertuigen met een Nederlands kenteken met bijna 60 procent gestegen. Deze stijging was niet continu. In 2005 en 2006 was er sprake van een lichte daling. Op 1 januari 2007 stonden er ruim 1 miljoen bedrijfsmotorvoertuigen zoals vrachtwagens, bestelauto's en bussen in Nederland geregistreerd. In de provincie Noord-Brabant waren dat er 181 duizend.

Motorfietsen

Ook het aantal motorfietsen is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Begin 2007 telde Nederland meer dan een half miljoen motorfietsen met een Nederlands kenteken. Dit zijn er 60 procent meer dan in 1997. Gemiddeld zijn er 35 motorfietsen per 1 000 inwoners. De provincie Noord-Brabant zit net boven het landelijk gemiddelde met 37 motorfietsen per 1 000 inwoners.

Lengte van wegen

Begin 2007 had het Nederlandse wegennet een totale lengte van ruim 135 duizend kilometer, 522 kilometer meer dan in 2006. Dit komt vooral door uitbreidingen van de gemeentelijke en waterschapswegen. Over het algemeen zijn dit straten in nieuwbouwwijken.

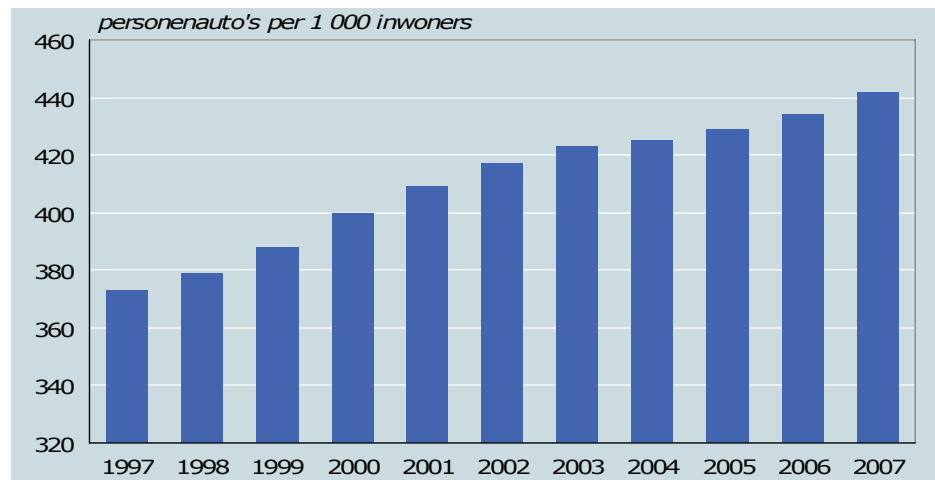
Tabel 12
Verkeer en vervoer, 2007

	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ²⁾
Personenauto's*	7 230 178	1 175 282	2
Bedrijfsmotorvoertuigen*	1 064 846	181 033	2
Motortweewielers*	567 911	90 368	2
Personenauto's eigendom particulieren per 1 000 inwoners*	392	426	4
Motortweewielers per 1 000 inwoners*	35	37	7
Totale weglengte (km)	135 470	22 068	1
Gemeentelijke en waterschapswegen (km)	122 559	20 655	1
Provinciale wegen	7 899	591	7
Rijkswegen	5 012	822	1

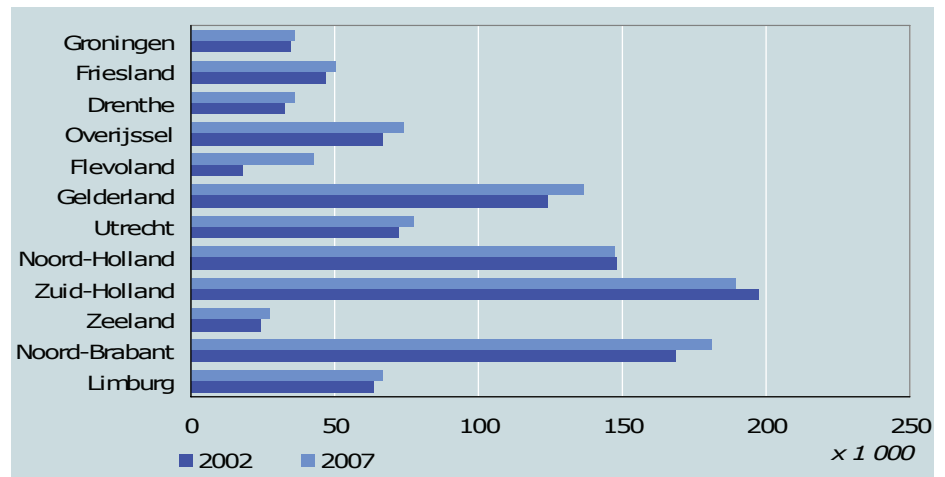
¹⁾ De cijfers in dit hoofdstuk over de motorvoertuigen hebben betrekking op motorvoertuigen die in Nederland geregistreerd én actief zijn.

²⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

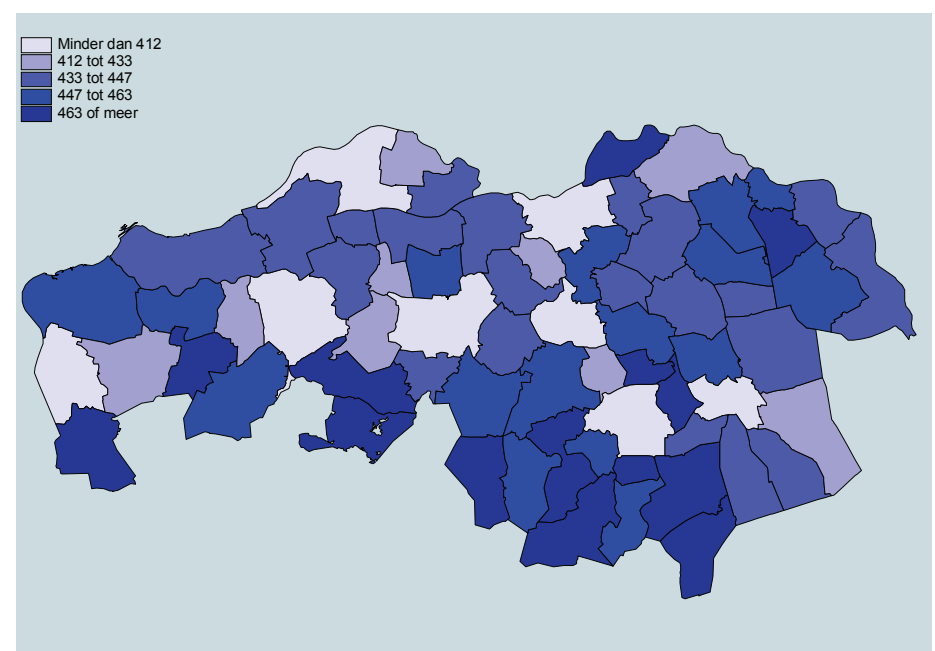
12.1 Personenauto's (eigendom particulieren en bedrijven) in Nederland, 1997-2007

12.2 Bedrijfsmotorvoertuigen per provincie, 2002 en 2007

12.3 Personenauto's in eigendom van particulieren per 1 000 inwoners per gemeente, 2007

13. Oppervlakte

Omgevingsadressendichtheid

Aan de omgevingsadressendichtheid (OAD) kan de drukte van een omgeving worden afgelezen. De OAD is het aantal adressen per vierkante kilometer binnen een cirkel met een straal van één kilometer. Als er veel adressen in de nabije omgeving zijn, zorgt dat voor bedrijvigheid. Die bedrijvigheid komt dan zowel van inwoners bij hun woningen als van werknemers rondom hun werkplek. Nederland als totaal had in 2007 een OAD van 1 877. Die van de provincie Noord-Brabant is lager met 1 336. De gemeente in de provincie Noord-Brabant met de hoogste OAD is Tilburg (2 469), de gemeente met de laagste OAD is Lith (184). Tussen 2000 en 2007 is de OAD in heel Nederland gestegen met 1,0 procent. In de provincie Noord-Brabant was dit met 4,8 procent hoger dan gemiddeld.

Land en water

Nederland is een waterland, met 18,7 procent van de totale oppervlakte¹⁾ aan water in 2007. De binnenwateren zijn zowel brede sloten, rivieren, meren als ook het hele IJsselmeer. Buitenwater is al het water waar de getijden een rol spelen. Noord-Brabant is een droge provincie met slechts 3,3 procent van de oppervlakte aan water. Toch zijn er ook vier andere provincies met nog minder water binnen de grenzen. De provincies Friesland en Flevoland zijn met 41,9 en 41,2 procent de twee provincies met het meeste water binnen hun grenzen. Voor beide provincies telt een deel van het IJsselmeer mee. Daarnaast heeft Friesland naast de bekende Friese meren ook nog een deel van de Waddenzee.

Gemeentegrootte

De gemiddelde oppervlakte land van gemeenten in Nederland varieert sterk. Al geruime tijd zijn gemeenten met elkaar aan het fuseren, wat leidt tot grotere oppervlakten per gemeente. Tussen 2000 en 2007 is de gemiddelde oppervlakte land per gemeente in Nederland met 21 procent toegenomen van 63 naar 76 vierkante kilometer. In de provincie Noord-Brabant is de gemeentegrootte toegenomen in die periode van 70,4 tot 72,3 vierkante kilometer. De gemiddelde gemeentegrootte is in Noord-Brabant in 2007 kleiner dan in Nederland totaal.

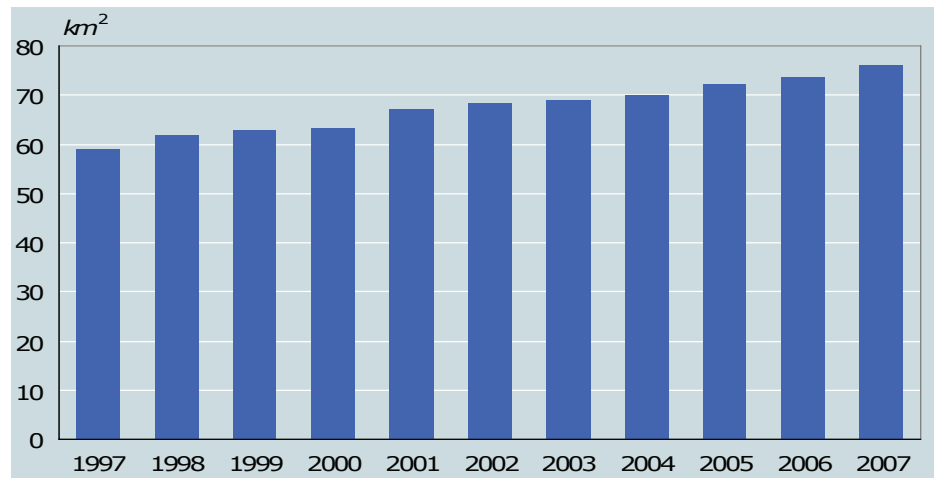
Tabel 13
Dichtheden, land en water en oppervlakten, 2007

	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ²⁾
Omgevingsadressendichtheid	1 877	1 336	5
Oppervlakte totaal (km ²)	41 528	5 081,8	3
Oppervlakte land (%)	81,3	96,7	5
Oppervlakte water totaal (%)	18,7	3,3	8
Oppervlakte binnenwater (%)	8,7	3,3	7
Gemiddelde gemeentegrootte (km ² land)	76,2	74,7	8

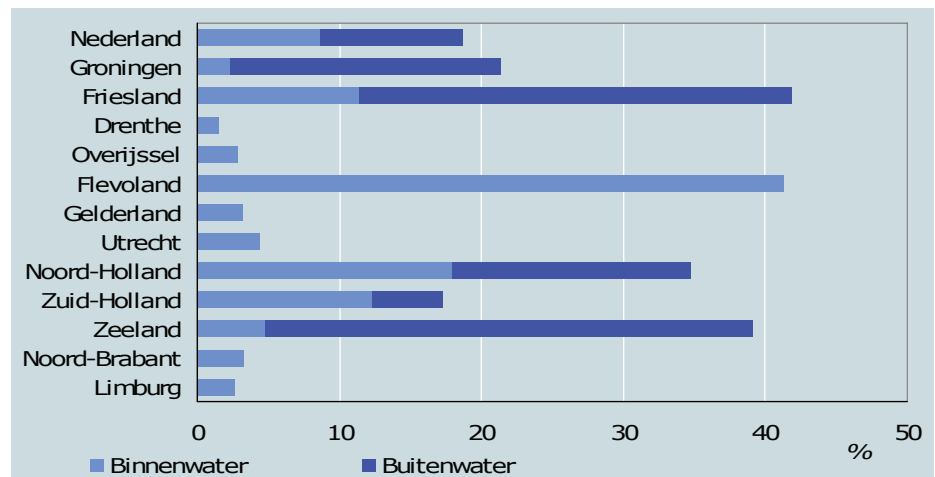
¹⁾ De gebruikte grenzen in dit hoofdstuk zijn van 2007. De onderliggende verdeling in land en water is van 2003.

²⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

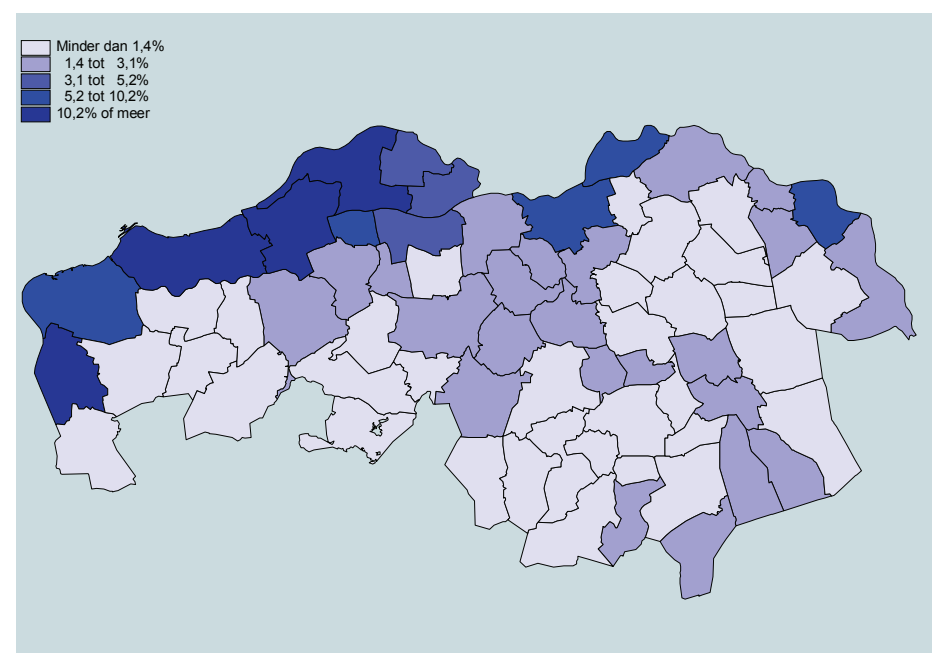
13.1 Gemiddelde oppervlakte land van gemeenten in Nederland, 1997-2007

13.2 Aandeel binnen- en buitenwater in totale oppervlakte per provincie, 2007

13.3 Aandeel water in oppervlakte per gemeente, 2007

14. Lokalisering

Gemeentelijke indeling

Op 1 januari 2007 telde Nederland 443 gemeenten. Het aantal gemeenten is de afgelopen jaren fors gedaald. Om de bestuurskracht van gemeenten te versterken, is veelvuldig gekozen voor schaalvergroting. In 1840 waren er in Nederland nog zo'n 1 220 gemeenten. De grote daling van het aantal gemeenten begon na 1970 toen het herindelingsbeleid met name gericht werd op hele streekplannen.

Ondanks het grote aantal opheffingen en nieuwvormingen van gemeenten hebben 298 gemeenten hun oorspronkelijke naam weten te behouden. Een derde van alle huidige gemeenten heeft sinds 1840 haar naam gewijzigd.

De provincie met de meeste gemeenten, zowel in 1840 als in 2007, is Zuid-Holland. Zeeland heeft in deze periode de grootste daling van aantal gemeenten gehad, terwijl het aantal Friese gemeenten het minst is afgenomen. De daling van het aantal gemeenten heeft zich ook voorgedaan in de provincie Noord-Brabant, vooral na 1994. Tussen 1840 en 2007 is er een afname geweest van 185 naar 68 gemeenten. Dit is een daling van 63 procent. Het aantal gemeenten in Noord-Brabant, met een nieuwe gemeentenaam na 1840, bedraagt 23.

Gemeenten naar inwonertal

Zuid-Holland heeft de meeste inwoners (3,5 miljoen) en Flevoland de minste (374 duizend). Het gemiddeld aantal inwoners per gemeente voor geheel Nederland bedraagt nog geen 37 duizend. Flevoland heeft met ruim 62 duizend inwoners per gemeente heeft het hoogste gemiddeld inwonertal van Nederland. Friesland heeft met zo'n 20 duizend inwoners per gemeente het laagste aantal. Het gemiddeld inwonertal per gemeente in de provincie Noord-Brabant op 1 januari 2007 was 35 574. Noord-Brabant heeft hiermee de zevende plaats in rangvolgorde. Er zijn 24 gemeenten in Noord-Brabant met een inwonertal van minder dan 20 duizend inwoners. Het aantal gemeenten met meer dan 50 duizend inwoners is negen.

Gemeenten naar stedelijkheid

Voor de mate van de stedelijkheid per gemeente is uitgegaan van een ingedikte klassenindeling van omgevingsadressendichtheid.

In Zuid- en Noord-Holland heeft een meerderheid van de gemeenten een stedelijk karakter; in Groningen komen stedelijke gemeenten het minst voor. Friesland telt de meeste niet stedelijke gemeenten.

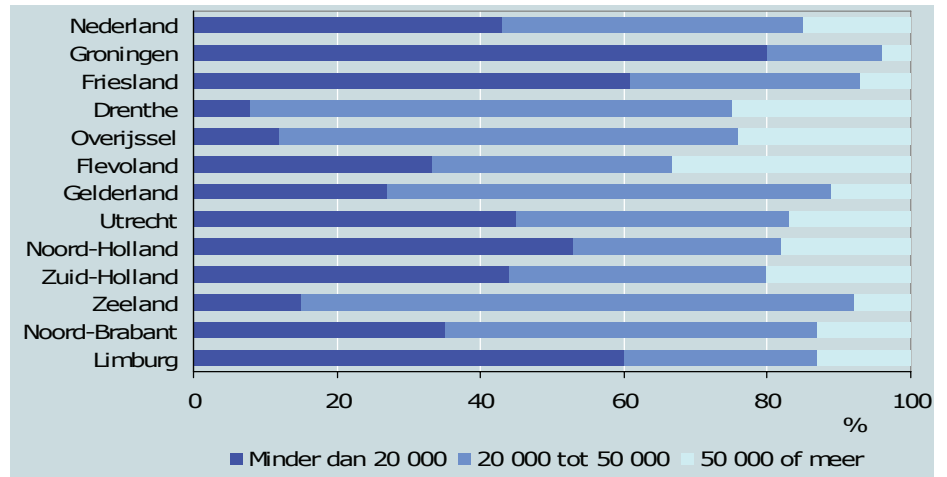
De provincie Noord-Brabant telde op 1 januari 2007 20 stedelijke gemeenten, 33 weinig stedelijke gemeenten en 15 niet stedelijke gemeenten.

Tabel 14
Lokalisering, 2007

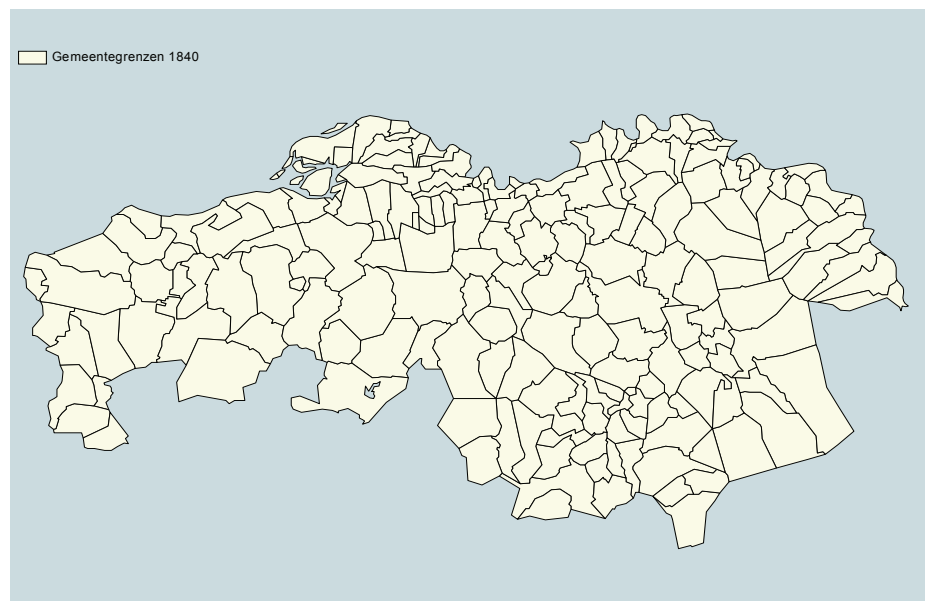
	Nederland	Noord-Brabant	Rangorde ¹⁾
Aantal gemeenten	443	68	2
Gemeentenaam gewijzigd sinds 1840	145	23	2
Gemiddeld inwonertal per gemeente	36 925	35 574	7
Percentage stedelijke gemeenten	35	29	6
Percentage weinig stedelijke gemeenten	35	49	3
Percentage niet stedelijke gemeenten	30	22	8

¹⁾ De rangorde loopt van 1 tot en met 12, waarbij 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft.

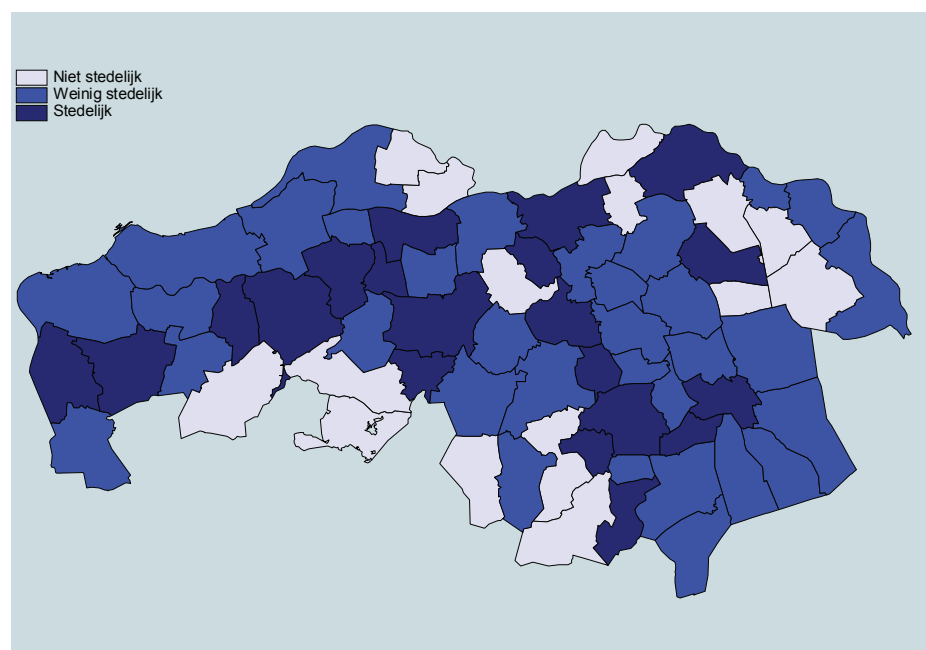
14.1 Aandeel gemeenten naar inwonertal per provincie, 2007

14.2 Gemeentelijke indeling van de provincie Noord-Brabant, 1840

14.3 Gemeenten naar stedelijkheid, 2007

15. Gemeentelijke cijfers op de CBS-website

Databank StatLine

Via de CBS-website kunt u toegang krijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen, grafieken en kaarten. Deze resultaten kunt u gratis bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan ook met behulp van de thema-indeling een keuze worden gemaakt uit alle publicaties in StatLine. Ten slotte kan een deel van de statistische informatie ook worden benaderd via de kaart.

Zoeken in StatLine

In StatLine zijn voor een groot aantal onderwerpen statistische gegevens over Nederlandse gemeenten te vinden. Over de belangrijkste onderwerpen zijn er speciale kerncijfertabellen. De snelste manier om cijfers te vinden, is als volgt. Ga naar de CBS homepage (www.cbs.nl) en klik op 'StatLine databank' of tik in de adresregel: [statline.cbs.nl](http://statline.cbs.nl/StatWeb/default.asp). U krijgt nu een scherm waarin u drie mogelijkheden heeft om StatLine te benaderen.

Zoeken in StatLine

De eerste ingang tot StatLine is zoeken met een trefwoord. Als u een trefwoord intoetst en daarna op 'zoek' klikt, selecteert een zoekmachine een lijst van StatLine-publicaties waarin het door u gekozen trefwoord voorkomt.

Selecteren via themaboom

De tweede mogelijkheid is zelf zoeken in de themaboom. Als u op 'Thema' klikt, wordt in de linkerkolom een lijst van 22 thema's getoond. Door een thema met de muis aan te klikken krijgt dit thema een blauwe kleur en wordt de inhoud van dit thema getoond in de kolom ernaast. Daar staan de subthema's en tabellen aangegeven. Op deze manier kunt u door de themaboom en zijn onderverdeling bladeren.

U kunt nu snel gemeentelijke gegevens vinden als u klikt op 'Nederland regionaal'. Door op het gele mapje te klikken, krijgt u de onderliggende thema's of publicaties te zien. Door bijvoorbeeld achtereenvolgens op de map 'Per thema', 'Arbeid en sociale zekerheid' en 'Sociale zekerheid' te klikken, komt u bij een lijst met publicaties.

StatLine themaboom

The screenshot shows the StatLine themaboom website. At the top, there is a navigation bar with links: Home, Thema's, Cijfers, Publicaties, Methoden, Informatie voor, and Over het CBS. Below this is a search bar with the text 'StatLine databank > Tabellen per thema' and a search input field containing 'Trefwoord'. A 'maak keuze' button is visible. The main content area is titled 'Kies tabel' and contains a grid of five columns of menu items. The first column, 'Thema's', lists various subjects like 'Arbeid en sociale zekerheid', 'Bevolking', and 'Landbouw'. The second column, 'Nederland regionaal', lists 'Kerncijfers', 'Krachtwijken', and 'Ruimtelijke gegevens'. The third column, 'Per thema', lists 'Arbeid en sociale zekerheid', 'Bevolking', and 'Financiële en zakelijke diensten'. The fourth column, 'Arbeid en sociale zekerheid', lists 'Cohorten immigranten', 'Werk/uitkering naar herkomst en gemeente', and 'Arbeidsmarkt'. The fifth column, 'Sociale zekerheid', lists 'Algemene bijstand; regionaal', 'AOW-uitkeringen', and 'Arbeidsongeschiktheid regionaal'. A 'maak keuze' button is located at the bottom right of the grid. At the very bottom of the page, there is a footer with copyright information: '© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2003' and links for 'Privacyverklaring', 'Disclaimer', 'Help', and 'Contact'.

In de publicaties vindt u informatie over bijvoorbeeld de algemene bijstand en de arbeidsongeschiktheid. De publicatie 'Arbeidsongeschiktheid; regionaal' is ter illustratie geselecteerd en wordt geopend na aanklikken van de knop "Maak keuze". In het rechterdeel van het scherm ziet u vervolgens een overzicht van de onderwerpen in deze publicatie. Hier kunt u door de tabbladen 'Onderwerpen', 'Geslacht', 'Regio's', 'Leeftijd' en 'Perioden' te selecteren uw eigen tabel samenstellen. Wanneer u klaar bent met selecteren, klikt u op 'Toon gegevens' midden bovenin het scherm en wordt de door u samengestelde tabel op het scherm getoond. Uiteraard kunt u deze tabel afdrukken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('download') bovenin het scherm klikt, krijgt u de keuze om de tabel op te slaan in Excel-formaat of enig ander formaat. Via het kruimelpad of door te klikken op 'thema' (bovenin het scherm) kunt u terugkeren naar de themaboom.

StatLine publicatie

The screenshot shows the StatLine publicatie website. At the top, there is a navigation bar with links: Home, Thema's, Cijfers, Publicaties, Methoden, Informatie voor, and Over het CBS. Below this is a search bar with the text 'StatLine databank > Tabellen per thema > Selecteer gegevens' and a search input field containing 'Trefwoord'. A 'toon gegevens' button is visible. The main content area is titled 'Aantal uitkeringen WAO, Wajong en WAZ naar regio' and contains a sub-header 'Selecteer de gewenste gegevens in ieder tabblad.' Below this are five filter tabs: 'Onderwerpen (0/4)', 'Geslacht (0/3)', 'Leeftijd (0/6)', 'Regio's (0/743)', and 'Perioden (0/42)'. The 'Onderwerpen' tab is active and shows a list of four items: 'AO', 'WAO', 'Wajong', and 'WAZ', each with a checkbox. At the bottom right of the filter area, there is a 'toon gegevens' button. At the very bottom of the page, there is a footer with copyright information: '© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2003' and links for 'Privacyverklaring', 'Disclaimer', 'Help', and 'Contact'.

Selecteren via de kaart

De derde toegang tot StatLine is selecteren via een klikbare kaart. Hiermee zijn gemeenten rechtstreeks, in de kaart, aan te klikken. Dit is de cartografische toegang van StatLine. De cartografische toegang bevat naast gemeentelijke gegevens ook kerncijfers op een vijftal andere regionale niveaus, namelijk: landsdelen, provincies, COROP-gebieden, stadsgewesten en grootstedelijke agglomeraties. Deze zijn samengebracht in de StatLine-publicatie 'Regionale Kerncijfers Nederland' (RKN).

Keuzeschermb cartografische toegang

StatLine databank > Selecteer met kaart

Home | Thema's | Cijfers | Publicaties | Methoden | Informatie voor | Over het CBS

StatLine databank > Selecteer met kaart

Zoek op: Trefwoord | Thema | Kaart

Regionale Kerncijfers Nederland

Tabeltoelichting Gewijzigd op 20 oktober 2008
Verschijningsfrequentie: onregelmatig

ok & verder Help

Kies informatie over: Gemeenten

per Provincie

in 2008

Gebieden: Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Flevoland, Gelderland, Utrecht

U kunt gebieden selecteren door op de kaart te klikken of door ze uit de lijst te kiezen.

Inzoomen: Druk Ctrl-toets in en klik met muis of kies inzoomniveau.

Uitzoomen: Druk Shift-Ctrl en klik met muis in kaart.

Verschuiven: Druk Alt-toets en sleep met muis of verschuif rode vlak in kleine kaart.

In het eerste keuzeschermb kunt u de gebieden en het jaar kiezen waarover u informatie wenst. Gebruik hierbij de verschillende keuzelijsten en interactieve kaarten.

In de bovenste twee keuzelijsten rechts van de kaart kunt u groepen van gebieden selecteren. Bijvoorbeeld alle gemeenten in een provincie. Of alle provincies in een landsdeel. U kunt combinaties van gebieden selecteren variërend van landsdeel tot gemeente. Voor selectie van een individuele gemeente kiest u informatie over 'Gemeenten' per 'Gemeente'.

Selecteer in de keuzelijst met jaren het gewenste jaartal. Het gekozen jaar bepaalt welke kaart er links verschijnt. Dit is een direct gevolg van de jaarlijks wijzigende gemeentelijke indeling van Nederland.

In de grote keuzekaart van Nederland (links op het scherm) kunt u interactief een gebied aanklikken waar uw interesse naar uitgaat.

Een andere mogelijkheid om gebieden te selecteren is de keuzelijst met gebieden rechts van de kaart. Met de kleine hulpkaart (linksboven) kunt u navigeren. Na aanpassing van het zoomniveau (200 of 400%), kan met het rode vlak worden geschoven om de grotere kaart te verplaatsen.

In het volgende keuzeschermb bepaalt u welke informatie u over de gekozen gebieden wenst. U kunt de inhoud van een onderwerpgroep zien door te klikken op

Selecteer dan één van de bijbehorende onderwerpen of open wederom een onderwerpgroep.

SVG-viewer

De cartografische toegang wordt uitsluitend getoond indien u beschikt over de SVG-viewer (Scalable Vector Graphics). Via <http://www.adobe.nl/svg/viewer/install/main.html> is deze te downloaden.

Kaarten regionale indelingen

Als hulpmiddel voor gebruikers van regionale gegevens en indelingen geeft het CBS een viertal kaarten uit met de provincies, COROP-gebieden, stadsgewesten en grootstedelijke agglomeraties en tot slot de economisch-geografische gebieden.

Regionale indelingen 2007, provincies

Indeling van Nederland in 12 provincies

Gemeentelijke indeling van Nederland op 1 januari 2007

Op elke kaart staat een regionale indeling met de gemeentelijke indeling als ondergrond. Per regionale indeling is tevens aangegeven welke gemeenten daartoe behoren. Er zijn kaarten beschikbaar vanaf het jaar 2000. De kaarten zijn bij het CBS te koop op klein formaat (schaal 1 : 800 000, ~A3) en op groot formaat (schaal 1 : 400 000, ~A1). De kaarten zijn ook beschikbaar in PDF formaat via de website van het CBS.

16. StatLine-publicatie 'Gebieden in Nederland'

Nederland kent een groot aantal regionale indelingen. Naast de standaardindelingen zoals gemeenten en provincies telt ons land nog tal van andere gebieden of regio's. Voorbeelden zijn: arrondissementen, brandweergebieden, politieregio's, landbouwgebieden. Of er in de naamgeving sprake is van een gebied of een regio hangt af van het betreffende (beleids)veld.

In StatLine zijn publicaties te vinden waarin een relatie wordt gelegd tussen de gemeentelijke indeling en diverse andere indelingen van het Nederlands grondgebied. Ter illustratie is in onderstaande figuur de publicatie 'Gebieden in Nederland 2007' geselecteerd. Door één van de tabellen 'Gebieden In Nederland' te selecteren en op de knop 'maak keuze' te klikken, ziet u vervolgens een overzicht van de onderwerpen in deze publicatie. Naast de officiële code en naam van de gemeente, bevat de publicatie het onderdeel 'Lokalisering'. Met dit onderdeel kan worden nagegaan in welke gebieden of regio's een gemeente is gelegen (gelokaliseerd).

Gebieden in Nederland in StatLine

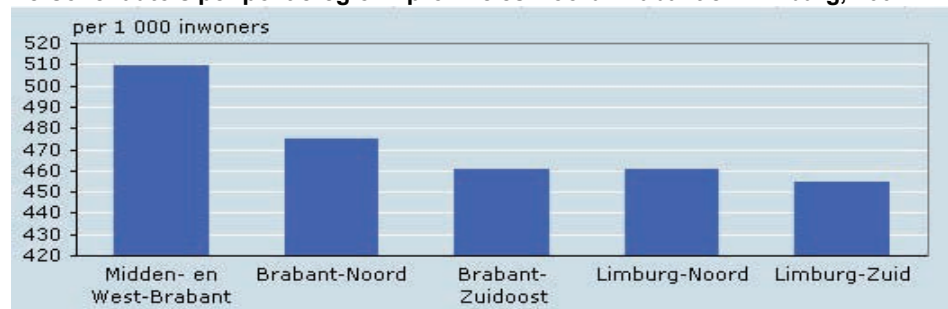
The screenshot shows the StatLine website interface. At the top, there is a navigation bar with links for Home, Thema's, Cijfers, Publicaties, Methoden, Informatie voor, and Over het CBS. Below this is a search bar with the text 'Zoek op: Trefwoord' and buttons for 'Thema' and 'Kaart'. The main content area is titled 'Kies tabel' and contains a tree view of categories. The 'Thema's' column is expanded to show 'Nederland regionaal', which is further expanded to show 'Indelingen'. The 'Indelingen' column is expanded to show 'Gebieden; historisch overzicht', which is further expanded to show 'Gebieden in Nederland'. The 'Gebieden in Nederland' column is expanded to show a list of years from 1996 to 2007. A 'maak keuze' button is visible at the bottom right of the tree view.

In hoofdstuk 15 wordt een uitleg gegeven hoe u de onderwerpen uit een StatLine-publicatie zoals 'Gebieden in Nederland' kunt raadplegen, bewerken of opslaan. In StatLine vindt u ook de meest recente gegevens over gebieden in Nederland.

Voorbeeld gebruik 'Gebieden in Nederland'

Onderstaande grafiek en gegevens zijn niet direct beschikbaar in StatLine. Toch kunnen de beschikbare gemeentelijke cijfers over de personenauto's eenvoudig worden opgeteld tot politieregio's.

Personenauto's per politieregio in provincies Noord-Brabant en Limburg, 2007

De StatLine-tabel 'Regionale Kerncijfers Nederland' bevat uitkomsten over de personenauto's per afzonderlijke gemeente. In 'Gebieden in Nederland 2007' is weergegeven aan welke van deze vijf (van de in totaal 25) politieregio's de gemeenten toebehoren. Hieronder een voorbeeld voor vijf in deze politieregio's gelegen gemeenten.

Personenauto's per gemeente en gemeente per politieregio

Regionale Kerncijfers Nederland				Gebieden in Nederland 2007			
Regio's	Perioden	Bevolking	Verkeer en vervoer	Regio's	Lokaliseringen van gemeenten		
		Totale bevolking	Motorvoertuigen		Landelijk dekkende gebieden		
			Personenauto's		Politieregio's		
		aantal			Naam		
Eindhoven	2007	209 699	89 743	Eindhoven	Brabant-Zuidoost		
's-Hertogenbosch	2007	135 648	68 406	's-Hertogenbosch	Brabant-Noord		
Maastricht	2007	119 038	44 328	Maastricht	Limburg-Zuid		
Tilburg	2007	201 259	84 912	Tilburg	Midden- en West-Brabant		
Venlo	2007	92 091	39 367	Venlo	Limburg-Noord		

Door koppeling van beide reeksen kunnen uitkomsten over personenauto's per politieregio worden samengesteld. Voor het koppelen van gegevens kan gebruik worden gemaakt van bijvoorbeeld Access. De uiteindelijke uitkomsten kunnen worden verkregen door bijvoorbeeld gebruik te maken van de functie 'draaitabel' in Excel.

	A	B	C	D	E	F	G
1							
2	Paginavelden hier neerzetten						
3							
4	Politieregio: code en naam	Gegevens	Totaal				
5	20 Midden- en West-Brabant	Som van Inwoners	1061311				
6		Som van Personenauto's	540515				
7	21 Brabant-Noord	Som van Inwoners	629598				
8		Som van Personenauto's	299212				
9	22 Brabant-Zuidoost	Som van Inwoners	728133				
10		Som van Personenauto's	335555				
11	23 Limburg-Noord	Som van Inwoners	512963				
12		Som van Personenauto's	236300				
13	24 Limburg-Zuid	Som van Inwoners	614842				
14		Som van Personenauto's	279587				

Lijst met draaitabelvelden

Sleep de gewenste items naar het draaitabelrapport

- Inwoners
- Personenauto's
- Politieregio: code en naam

Het is niet altijd mogelijk om gemeentelijke cijfers op te tellen tot totalen voor een bepaald gebied. Bij sommige onderwerpen ontbreken voor een aantal gemeenten cijfers om redenen van statistische betrouwbaarheid, geheimhouding of niet aanwezig zijn van gegevens in het basismateriaal (non-respons).

17. Leeswijzer en begrippenlijst

Leeswijzer

Rangorde provincies

De rangorde van de provincie in de tabellen in de hoofdstukken loopt van 1 tot 12 waarbij rangorde 1 de hoogste score onder de provincies aangeeft. In het geval dat twee provincies eenzelfde rang hebben op een variabele is van beide provincies de laagste score weergegeven en is de hoogste weggelaten.

Bron van de gebruikte gegevens

De primaire bron voor de in deze publicatie gebruikte gegevens is de CBS-Statline publicatie Regionale Kerncijfers Nederland. In enkele gevallen is ook gebruik gemaakt van gegevens uit andere CBS-bronnen. Deze gegevens zijn terug te vinden in de Statline databank die toegankelijk is via de website van het CBS. In de teksten is aangegeven als gebruik is gemaakt van voorlopige cijfers. Voor de meest recente en definitieve cijfers wordt de lezer aangeraden om de Statline databank te raadplegen. Zie hoofdstuk 15 en 16 voor meer informatie.

Begrippenlijst

Onderstaande toelichting bevat per hoofdstuk de belangrijkste begrippen die in deze *Provincie Op Maat* zijn gebruikt. Per hoofdstuk is alfabetisch gesorteerd.

Hoofdstuk 1 Bevolking naar leeftijd en herkomst

Allochtonen - Personen van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Autochtonen - Personen van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren.

Bevolking – Het geregistreerd aantal personen van Nederland.

Demografische druk - De verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 20 jaar en van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Groene druk - De verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 20 jaar ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Grijze druk - De verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Herkomstgroepering - Kenmerk dat weergeeft met welk land een persoon een feitelijke verwantschap heeft, gegeven het geboorteland van de ouders of van zichzelf. Dit kenmerk maakt onderscheid tussen autochtoon en allochtoon. Binnen de allochtonen is er een onderscheid gemaakt tussen westerse en niet-westerse allochtonen. Dit is ingegeven door de grote verschillen in sociaal-economische en culturele situatie. Binnen de groep niet-westerse allochtonen worden de vier grote doelgroepen van het minderhedenbeleid van de overheid onderscheiden, te weten de herkomst Turkije, Marokko, Suriname en Nederlandse Antillen/Aruba.

Inwoners op 1 januari - De geregistreerde bevolking van Nederland op 1 januari.

Inwoners op 31 december - De geregistreerde bevolking van Nederland op 1 januari plus de bevolkingsgroei over het jaar inclusief het saldo van administratieve correcties en overige correcties.

Marokko - Allochtonen met als herkomstgroepering Marokko, Ifni, Spaanse Sahara of Westelijke Sahara.

Nederlandse Antillen en Aruba - Allochtonen met als herkomstgroepering de tot het Nederlandse koninkrijk behorende eilanden Bonaire, Curaçao, Saba, Sint-Eustatius, Sint-Maarten of Aruba.

Niet-westerse allochtonen - Het CBS rekent personen tot de allochtonen als ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). Tot de categorie 'niet-westers' behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië met uitzondering van Indonesië en Japan. Op grond van hun sociaal-economische en -culturele positie worden allochtonen uit deze twee landen tot de westerse allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in voormalig Nederlands Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf (1e generatie) of dat van de moeder (2e generatie), tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval is gerubriceerd naar het geboorteland van de vader.

Totale druk - de verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 20 jaar en van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Westerse allochtonen - Allochtonen met als herkomstgroepering één van de landen in de werelddelen Europa (met uitzondering van Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of Indonesië of Japan.

Hoofdstuk 2 Burgerlijke staat, huishoudens en bevolkingsdichtheid

Bevolkingsdichtheid - Aantal inwoners op 1 januari per vierkante kilometer land.

Eenpersoonshuishoudens - Een persoon die alleen in een woonruimte woont en zelf in de dagelijkse behoeften voorziet.

Gehuwd - Burgerlijke staat die ontstaat na sluiting van een huwelijk of het aangaan van een geregistreerd partnerschap. Inclusief personen die gescheiden zijn van tafel en bed, want zij blijven formeel gehuwd.

Gemiddelde huishoudensgrootte - Het aantal in particuliere huishoudens levende personen gedeeld door het aantal particuliere huishoudens.

Gescheiden - Burgerlijke staat die ontstaat na ontbinding van een huwelijk door echtscheiding of na ontbinding van een geregistreerd partnerschap anders dan door het overlijden van de partner. Exclusief personen die gescheiden zijn van tafel en bed, want zij blijven formeel gehuwd.

Meerpersoonshuishoudens met kinderen - Meerpersoonshuishouden met thuiswonende kinderen. Thuiswonende kinderen zijn personen die ongeacht leeftijd of burgerlijke staat een kind-ouder relatie hebben met één of twee tot het huishouden behorende ouders. Onder thuiswonende kinderen worden ook begrepen adoptie- en stiefkinderen maar geen pleegkinderen.

Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen - Meerpersoonshuishouden zonder thuiswonende kinderen. Thuiswonende kinderen zijn personen die ongeacht leeftijd of burgerlijke staat een kind-ouder relatie hebben met één of twee tot het huishouden behorende ouders. Onder thuiswonende kinderen worden ook begrepen adoptie- en stiefkinderen maar geen pleegkinderen.

Ongehuwd - Burgerlijke staat die aangeeft dat een persoon nog nooit een huwelijk heeft gesloten of een geregistreerd partnerschap is aangegaan.

Overige huishoudens - Huishoudens bestaande uit personen die met andere personen op eenzelfde adres wonen maar geen partnerrelatie met die andere personen onderhouden en geen kind zijn van die andere personen. Te denken valt bijvoorbeeld aan studenten die een huishouden vormen of aan twee zussen die samen in een huis wonen.

Particuliere huishoudens - Particuliere huishoudens bestaan uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte zijn gehuisvest en zelf in hun dagelijks onderhoud voorzien. Naast eenpersoonshuishoudens onderscheiden we meerpersoonshuishoudens (niet-gehuwde paren met en zonder kinderen, echtparen met en zonder kinderen, eenouderhuishoudens en overige huishoudens).

Hoofdstuk 3 Loop van de bevolking

Bevolkingsgroei - Het geboorteoverschot plus het vestigingsoverschot (binnenlands migratieoverschot en migratieoverschot) plus het saldo van de administratieve correcties en de overige correcties.

Bevolkingsgroei, relatief - Bevolkingsgroei uitgedrukt per duizend van de beginbevolking op 1 januari in de periode waarin de desbetreffende mutaties (geboorte, overlijdensgevallen en dergelijke) plaatsvinden.

Binnenlands migratiesaldo - Saldo van:

- 1) vestiging in de gemeente uit andere gemeenten binnen Nederland en
- 2) vertrek uit de gemeente naar andere gemeenten binnen Nederland.

Binnenlands migratiesaldo, relatief - Binnenlands migratiesaldo per duizend van de gemiddelde bevolking in het waarnemingsjaar.

Emigratie - Vertrek van personen naar het buitenland plus de administratief afgevoerde personen min de administratief opgenomen personen.

Geboorte - Het aantal levendgeborenen van 1 januari tot en met 31 december. Elke levendgeborene is geteld naar de woongemeente van de geborene en dus niet naar de gemeente waar de geboorte heeft plaatsgevonden.

Geboorte, relatief - Het aantal levendgeborenen van 1 januari tot en met 31 december per duizend van de gemiddelde bevolking.

Geboorteoverschot - Het aantal levendgeborenen min het aantal sterfgevallen. Ook wel: natuurlijke bevolkingsgroei.

Geboorteoverschot, relatief - Geboorteoverschot per duizend van de gemiddelde bevolking.

Immigratie - Vestiging in Nederland vanuit het buitenland.

Migratieoverschot - Zie migratiesaldo.

Migratiesaldo - Het aantal gevestigde personen min het aantal vertrokken personen inclusief het saldo van de administratieve correcties (administratieve opnemingen min administratieve afvoeringen).

Migratiesaldo, relatief - Migratieoverschot per duizend van de gemiddelde bevolking in het waarnemingsjaar.

Sterfte - Het aantal overledenen van 1 januari tot en met 31 december waarbij een bevoegde arts een overlijdensakte heeft getekend. Elke overledene is geteld naar de woongemeente van de overledene en dus niet naar de gemeente waar het overlijden heeft plaatsgevonden.

Sterfte, relatief - Het aantal overledenen van 1 januari tot en met 31 december per duizend van de gemiddelde bevolking.

Hoofdstuk 4 Bevolkingsprognose

Eenpersoonshuishoudens - Personen die alleen in een woonruimte zijn gehuisvest. Tot de eenpersoonshuishoudens worden ook personen gerekend die met anderen eenzelfde adres bewonen maar een eigen huishouding voeren.

Meerpersoonshuishoudens - Niet-gehuwde paren, echtparen, eenouderhuishoudens en overige huishoudens.

Overige huishoudens - Huishoudens bestaande uit personen die met andere personen op eenzelfde adres wonen maar geen partnerrelatie met die andere personen onderhouden en geen kind zijn van die andere personen. Te denken valt bijvoorbeeld aan studenten die een huishouden vormen of aan twee zussen die samen in een huis wonen.

Hoofdstuk 5 Onderwijs

Basisonderwijs - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet primair onderwijs (WPO). Het reguliere basisonderwijs is bedoeld voor kinderen van 4-12 jaar.

Beroepsbegeleidende leerweg - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). De beroepsbegeleidende leerweg (BBL) bestond voor 1996 uit het beroepsbegeleidend onderwijs en het leerlingwezen. Het betreft hier vol- én deeltijdonderwijs.

Beroepsopleidende leerweg - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). De beroepsopleidende leerweg (BOL) bestond voor 1996 uit het middelbaar beroepsonderwijs. Het betreft hier vol- én deeltijdonderwijs.

Speciale scholen (expertisecentra) - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet op de expertisecentra (WEC). De WEC regelt al het overige speciaal onderwijs (zowel basis als voortgezet) dat niet is opgenomen in de Wet primair onderwijs (WPO) of de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) en omvat een tiental onderwijstypen.

Havo - Hoger algemeen voortgezet onderwijs.

Hoger beroepsonderwijs - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Het betreft hier voltijdonderwijs, deeltijdonderwijs en duaal onderwijs.

Middelbaar beroepsonderwijs - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). Het omvat de beroepsopleidende leerweg (BOL) en de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Het betreft hier vol- én deeltijdonderwijs.

Schoolgemeente - Een schoolgemeente beschrijft de groep leerlingen die naar school gaat op een vestiging die in de betreffende gemeente dan wel regio staat.

Speciaal basisonderwijs - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet primair onderwijs (WPO). Het speciaal basisonderwijs is bedoeld voor kinderen die meer hulp behoeven bij de opvoeding en het leren dan het reguliere basisonderwijs kan bieden.

VMBO – Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs.

Voortgezet onderwijs - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) met uitzondering van het praktijkonderwijs. De WVO omvat de volgende onderwijssoorten: wvo, havo, vmbo, lwoo, praktijkonderwijs en speciaal voortgezet onderwijs (svo).

Voortgezet onderwijs algemene leerjaren 1-2 - Sinds 1993 starten leerlingen in het voortgezet onderwijs met een periode van 'basisvorming'. Tijdens de basisvorming volgen alle leerlingen gezamenlijk een breed samengesteld vakkenaanbod, dat niet verschilt per schoolsoort. De duur van de basisvorming kan van school tot school verschillen. Het uitgangspunt is drie jaar, maar een duur van twee of vier jaar is ook mogelijk. In deze tabel worden de eerste twee leerjaren alleen weergegeven als gemeenschappelijke leerjaren; gemeenschappelijk voor alle schoolsoorten behalve het praktijkonderwijs.

Vwo – Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs.

Wetenschappelijk onderwijs - Het onderwijs zoals opgenomen in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Uitgezonderd zijn de theologische universiteiten, de Universiteit voor Humanistiek, de transnationale Universiteit Limburg, de Universiteit van Nijmegen en de Open Universiteit. Het betreft hier voltijdonderwijs, deeltijdonderwijs en duaal onderwijs.

Woongemeente - Een woongemeente beschrijft de groep leerlingen en studenten die op 1 oktober van het schooljaar of studiejaar in de betreffende gemeente dan wel regio woont. Niet van elke leerling/student is bekend wat de woongemeente is. In het nationale totaal zit bij elke schoolsoort een groep leerlingen/studenten waarvan de woongemeente niet bekend is.

Hoofdstuk 6 Woningvoorraad

Gemiddelde woningwaarde - Voor de bepaling van de gemiddelde woningwaarde is niet gebruik gemaakt van alle WOZ-objecten die als woning zijn getypeerd. De wet WOZ onderscheidt drie categorieën woningen. Globaal kunnen deze worden omschreven als woningen dienend tot hoofdverblijf, woningen met praktijkruimte en recreatiewoningen en overige woningen. Deze laatste categorie omvat naast recreatiewoningen onder meer garageboxen. Om een zo zuiver mogelijk beeld van de woningmarkt te geven is deze categorie buiten beschouwing gelaten bij het bepalen van de gemiddelde woningwaarde. Daarnaast is van belang op te merken dat boerderijen en andere onroerende goederen waarin wel wordt gewoond, maar die in hoofdzaak worden gebruikt voor niet-woondoeleinden (bijvoorbeeld een winkel met bovenwoning), tot de niet-woningen zijn gerekend. De stijging van de gemiddelde woningwaarde per gemeente vergeleken met 2006 betreft alleen de gemeenten die niet bij een gemeentelijke herindeling per 1 januari 2007 zijn betrokken. Waardepeildatum 1 januari 2005.

Recreatiewoningen - Het aantal recreatiewoningen op 1 januari. Een recreatiewoning is een tot bewoning bestemd gebouw dat gelegen is op een officieel voor recreatie aangewezen terrein en/of bestemd is voor bewoning gedurende de vakantie. Een recreatiewoning voldoet aan alle criteria die gelden voor woningen, maar hoeft niet geschikt te zijn voor bewoning gedurende het gehele jaar.

De recreatiewoningvoorraadcijfers zijn gebaseerd op de uitkomsten van de administratieve woningtelling met peildatum 1 januari 1992 en de daarna door de gemeenten aan het CBS gemelde mutaties.

Saldo vermeerdering woningen - Per duizend woningen op 1 januari. Het saldo vermeerdering betreft het verschil tussen het aantal woningen dat aan de voorraad is toegevoegd en het aantal dat aan de voorraad is onttrokken. Toegevoegd door nieuwbouw of andere redenen. Onttrokken door brand, afbraak, sloop, verbouw, onbewoonbaarverklaring, verandering van bestemming en andere redenen. De berekening van het saldo is inclusief administratieve correcties.

Voorraad woningen - Aantal woningen op 1 januari. Een woning is een tot bewoning bestemd gebouw dat, vanuit bouwtechnisch oogpunt gezien, bestemd is voor permanente bewoning door één particulier huishouden.

Voorraad wooneenheden - Het aantal wooneenheden per 1 januari. Een wooneenheid is een deel van een tot permanente bewoning bestemd gebouw door een particulier huishouden en dat voldoet aan alle criteria die van toepassing zijn op woningen. Voor eventueel ontbrekende keuken en/of douche dient een gemeenschappelijke voorziening in het gebouw aanwezig te zijn. Het gebouw waarin de wooneenheid is gelegen, is gebouwd of verbouwd met als bestemming bewoning door meerdere particuliere huishoudens.

De voorraadcijfers zijn gebaseerd op de administratieve woningtelling met als peildatum 1 januari 1992 en de daarna door de gemeenten aan het CBS gemelde mutaties.

Waarde onroerende zaken - Sinds 1 januari 1995 is de wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) van kracht. Deze wet verplicht gemeenten al het onroerend goed binnen de gemeentegrenzen periodiek te taxeren en de aldus vastgestelde WOZ-waarde te gebruiken bij het bepalen van de gemeentelijke aanslag Onroerende Zaak Belastingen (OZB). Verder dienen de gemeenten de individuele WOZ-waarden te leveren aan de Belastingdienst en de Waterschappen ten behoeve van de heffing van de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting en de waterschapsomslagen.

Woningdichtheid - Totaal aantal woningen op 1 januari per vierkante kilometer land (exclusief wooneenheden en recreatiewoningen).

Hoofdstuk 7 Nieuwbouw

Eengezinswoning - Elke woning die tevens een geheel pand vormt. Hieronder vallen dus niet alleen de vrijstaande woningen, maar ook aangebouwde woningen zoals twee onder één kap gebouwde hele huizen, boerderijen met woning en voorts alle eengezinsrijenhuisen.

Meergezinswoning - Flats, galerijwoningen, portiekwoningen, beneden- en bovenwoningen, woningen boven bedrijfsruimten voor zover deze zijn voorzien van een buiten de bedrijfsruimte gelegen toegangsdeur, alsmede de woongelegenheden in serviceflats en dergelijke.

Nieuwbouwwoningen - Aantal in een bepaald jaar gereedgekomen woningen als gevolg van nieuwbouw.

Hoofdstuk 8 Arbeid

Baan - Een baan is een werkring van een werknemer. Als iemand meer dan één werkring heeft, telt elke werkring als een afzonderlijke baan. De banen van beroepsmilitairen zijn wel geteld bij het landelijk totaal maar niet bij de onderliggende regionale niveaus.

Commerciële dienstverlening (G/K) - SBI-codering:

G: Reparatie consumentenartikelen; handel.

H: Horeca.

I: Vervoer, opslag en communicatie.

J: Financiële instellingen.

K: Verhuur en zakelijke dienstverlening.

Landbouw, bosbouw en visserij (A/B) - SBI-codering:

A: Landbouw, jacht en bosbouw.

B: Visserij.

Niet-commerciële dienstverlening (L/O) - SBI-codering:

L: Openbaar bestuur; sociale verzekeringen.

M: Onderwijs.

N: Gezondheids- en welzijnszorg.

O: Cultuur, recreatie en overige dienstverlening.

Standaard Bedrijfsindeling (SBI) - Bedrijven worden ingedeeld naar de voornaamste activiteit volgens de Standaard Bedrijfsindeling 1993 (SBI'93).

Werknemer - Iemand die arbeid verricht op basis van loon of salaris in dienst van bedrijven en instellingen.

Winning en energievoorziening (C/F) - SBI-codering:

C: Delfstoffenwinning.

D: Industrie.

E: Openbare voorzieningsbedrijven.

F: Bouwnijverheid.

Hoofdstuk 9 Bedrijfsvestigingen

Bedrijf - Een bedrijf is de feitelijke transactor in het productieproces gekenmerkt door zelfstandigheid ten aanzien van de beslissingen over dat proces en door het aanbieden van zijn producten aan derden. Uit deze definitie en met name uit het element zelfstandigheid volgt dat een bedrijf meer dan één vestiging kan omvatten, maar ook meer dan één juridische eenheid. (Onder juridische eenheden worden zowel natuurlijke als rechtspersonen verstaan). Dit is het geval wanneer de afzonderlijke vestigingen of juridische eenheden niet zelfstandig opereren. Andersom komt het voor dat binnen een juridische eenheid verschillende onderdelen te onderscheiden zijn die wat betreft de productie zelfstandig opereren. Deze vormen dan op grond van de definitie evenzovele bedrijven. Dit laatste doet zich vooral voor bij grotere concerns met uiteenlopende activiteiten. Wanneer een aldus gedefinieerde eenheid zich uitstrekt over verschillende landen wordt terwille van de nationale statistiek het Nederlandse deel als een geheel bedrijf beschouwd.

In de officiële CBS-terminologie wordt het bedrijf zoals hier gedefinieerd bedrijfseenheid (BE) genoemd, zodat geen verwarring kan ontstaan met de term bedrijf uit het - in dit opzicht weinig precieze - spraakgebruik. De statistische eenheid bedrijf is een operationalisering van de kind-of-activity unit, zoals gedefinieerd door Eurostat. Deze definitie combineert twee eisen die strijdig kunnen zijn: bijdragen aan één activiteit versus het overeenkomen met één of meer operationele eenheden. Nederland geeft bij het operationaliseren naar de statistische eenheid bedrijf prioriteit aan de tweede eis.

Bedrijfsvestiging - Bedrijven hebben één of meer lokale eenheden, zogenaamde vestigingen. De meeste bedrijven bestaan uit één vestiging, een kleine zes procent van de bedrijven heeft meer dan één vestiging. Een vestiging is een afzonderlijk gelegen ruimte, terrein of complex van ruimten of terreinen, benut door een onderneming voor de uitoefening van activiteiten. Meerdere locaties van een bedrijf binnen één postcodegebied worden als één vestiging beschouwd. Vestigingen worden ingedeeld naar de economische activiteit van het bedrijf waartoe zij behoren.

Hoofdstuk 10 Sociale zekerheid

AO-uitkeringen - Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen krachtens de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) die aan het eind van de verslagperiode niet waren beëindigd, de zogeheten lopende uitkeringen.

Vanaf 29 december 2005 is voor nieuwe gevallen de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) van kracht geworden. Het aantal WAO-uitkeringen betreft dus de oude gevallen van vóór 29 december 2005. De Wet WIA kent de twee regelingen inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten (IVA) en werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten (WGA). Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in het kader van de regeling IVA en de regeling WGA dat aan het eind van de verslagperiode niet was beëindigd, de zogeheten lopende uitkeringen, komt binnenkort regionaal beschikbaar. Het totaal aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is nu dus exclusief het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen krachtens de Wet WIA.

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid kan aanspraak bestaan op meer dan één uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om zo'n tienduizend uitkeringen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabel geeft dus geen informatie over het aantal mensen met één of meer uitkeringen, maar wel over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger. Dit betekent dat formeel

niet gezegd kan worden dat bijvoorbeeld mannen vaker een arbeidsongeschiktheids-uitkering hebben dan vrouwen, maar wel dat de uitkeringen vaker betrekking hebben op mannen dan op vrouwen. De cijfers zijn exclusief de uitkeringen aan uitkeringsgerechtigden in het buitenland. Het nationaal totaal is inclusief de arbeidsongeschiktheidsregelingen (WAO, Wajong, WAZ) waarbij de leeftijd van de aanvrager onbekend is, waarbij het geslacht van de aanvrager onbekend is of waarbij de woon- of verblijfplaats van de aanvrager onbekend is.

AO-uitkeringen, relatief - AO-uitkeringen per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar op 31 december.

IOAW-uitkeringen - De Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) voorziet in een werkloosheidsregeling die aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers een inkomensgarantie biedt op het niveau van het sociaal minimum. De uitkomsten geven niet het aantal personen weer dat afhankelijk is van een IOAW-uitkering, maar het aantal uitkeringen dat aan huishoudens is toegekend. Dit is met name van belang bij huishoudens van (echt)paren; hoewel bij (echt)paren beide partners voor gelijke delen recht hebben op de uitkering, is er toch sprake van slechts één uitkering en wordt alleen het geslacht van degene die de uitkering daadwerkelijk heeft aangevraagd in beschouwing genomen. Doordat bij (echt)paren de uitkering overwegend wordt aangevraagd door een man, zijn gegevens over vrouwen in de uitkomsten ondervertegenwoordigd. Het nationaal totaal is inclusief de IOAW-uitkeringen waarbij het geslacht van de aanvrager onbekend is.

IOAZ-uitkeringen - De Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen. De hier gepresenteerde uitkomsten geven niet het aantal personen weer dat afhankelijk is van een IOAZ-uitkering, maar het aantal uitkeringen dat aan huishoudens is toegekend. Dit is met name van belang bij huishoudens van (echt)paren; hoewel bij (echt)paren beide partners voor gelijke delen recht hebben op de uitkering, is er toch sprake van slechts één uitkering en wordt alleen het geslacht van degene die de uitkering daadwerkelijk heeft aangevraagd in beschouwing genomen.

Wajong-uitkeringen - Het aantal uitkeringen krachtens de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

Wajong-uitkeringen, relatief - Wajong-uitkeringen per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar op 31 december.

WAO-uitkeringen - Het aantal uitkeringen krachtens de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO).

WAO-uitkeringen, relatief - WAO-uitkeringen per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar op 31 december.

WAZ-uitkeringen - Het aantal uitkeringen krachtens de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ).

WAZ-uitkeringen, relatief - WAZ-uitkeringen per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar op 31 december.

WWB-uitkeringen - Uitkeringen aan thuiswonenden krachtens de Wet werk en bijstand. De uitkomsten geven niet het aantal personen weer dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering, maar het aantal uitkeringen dat aan huishoudens is toegekend. Dit is met name van belang bij huishoudens van (echt)paren; hoewel bij (echt)paren beide partners voor gelijke delen recht hebben op de uitkering, is er toch sprake van slechts één uitkering. Bij de cijfers is er voor gekozen om bij het toedelen van uitkeringen aan (echt)paren consequent de persoonskenmerken over te nemen van de oudste persoon van het (echt)paar. Het nationaal totaal is inclusief de WWB-uitkeringen waarbij degene aan wie de uitkering toebedeeld wordt 65 jaar of ouder is, de leeftijd onbekend is of waarbij het geslacht onbekend is.

WWB-uitkeringen, relatief - Bij het bepalen van het aantal WWB-uitkeringen per duizend huishoudens vindt enige vertekening plaats omdat de standcijfers van het aantal WWB-uitkeringen per 31 december en het aantal huishoudens per 1 januari van het betreffende jaar zijn.

WW-uitkeringen - Uitkeringen krachtens de werkloosheidswet (WW). Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intreding van de werkloosheid kan aanspraak bestaan op meer dan één uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabellen geven dus geen informatie over het aantal mensen met één of meer uitkeringen, maar wel over het aantal WW-uitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringsontvanger. Dit betekent dat formeel niet gezegd kan worden dat bijvoorbeeld mannen vaker een WW-uitkering hebben dan vrouwen, maar wel dat de uitkeringen vaker betrekking hebben op mannen dan op vrouwen. Het nationaal totaal is inclusief de WW-uitkeringen waarbij de leeftijd van de aanvrager onbekend is, waarbij de woon- of verblijfplaats van de aanvrager onbekend is of waarbij de aanvrager woonachtig is in het buitenland.

WW-uitkeringen, relatief - WW-uitkeringen per duizend inwoners van 15 tot 65 jaar op 31 december.

Hoofdstuk 11 Veestapel en mestproductie

Dunne mest - Alle rundveemest (uitgezonderd de stalmest van zoog-, mest- en weidekoeien), de weidemest van schapen, paarden en pony's, alle varkensmest en de mest van leghennen in een stalsysteem met dunne mest.

Fosfaat - Fosfaatproductie (als P_2O_5) van de gehele veestapel in het gehele jaar. Er zijn voor fosfaat geen gasvormige verliezen. De fosfaatexcretie is dus gelijk aan de hoeveelheid in de mest op het moment van aanwenden.

Kalium - Kali-productie (als K_2O) van de gehele veestapel in het gehele jaar. Er zijn voor kalium geen gasvormige verliezen. De kali-excretie is dus gelijk aan de hoeveelheid in de mest op het moment van aanwenden.

Mineralen per hectare cultuurgrond - De mineralenuitscheidingsfactoren per hectare cultuurgrond zijn berekend met behulp van de totale cultuurgrond exclusief braakland (natuurbraak en groenbraak) en snel groeiend hout.

Overig vee - Schapen, paarden en pony's, geiten, konijnen, edelpelsdieren en pluimvee met uitzondering van kippen.

Runderen - Jongvee, melk- en kalfkoeien, zoogkoeien en vlees- en weidekoeien, fokstieren en kalveren.

Stikstofuitscheiding - Stikstofuitscheiding (als N-totaal) van de gehele veestapel in het gehele jaar.

Varkens - Biggen, vleesvarkens en fokvarkens.

Vaste mest - De stalmest van vleeskoeien, schapen, geiten, paarden en pony's, de pluimveemest in stalsystemen met vaste mest en de mest van konijnen en pelsdieren.

Hoofdstuk 12 Verkeer en vervoer

Bedrijfsmotorvoertuigen - Bedrijfsvoertuigen met een motor (dus met uitzondering van aanhangwagens en opleggers) die ingericht zijn voor het vervoer van goederen of personen, voor het uitvoeren van bijzondere doeleinden of voor het trekken van opleggers:

1. Bestelauto's (drie- en vierwielige vrachtoertuigen, waarvan het ledig gewicht vermeerderd met het laadvermogen ten hoogste 3 500 kg bedraagt).
2. Vrachtauto's (vier- en meerwielige ongelede vrachtoertuigen, waarvan het ledig gewicht vermeerderd met het laadvermogen meer dan 3 500 kg bedraagt).

3. Trekkers (motorvoertuigen ingericht voor het trekken van opleggers).
4. Speciale voertuigen (bedrijfsauto's voor bijzondere doeleinden zoals brandweerauto's, reinigingsauto's, takelwagens).
5. Autobussen (motorvoertuigen ingericht voor het vervoer van behalve de bestuurder negen of meer passagiers).

Gemeentelijke en waterschapswegen - Wegen beheerd door gemeente of waterschap. Waterschapswegen vormen een belangrijk deel van het wegennet buiten de bebouwde kom van de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland.

Motortweewielers - Motorrijwielen, scooters, motorcarriers en motorinvalidenwagens met een motorrijwielkentekenbewijs.

Motortweewielers, relatief - Motorrijwielen, scooters, motorcarriers en motorinvalidenwagens met een motorrijwielkentekenbewijs per duizend inwoners op 1 januari.

Personenauto's - Motorvoertuigen ingericht voor het vervoer van ten hoogste acht passagiers behalve de bestuurder, met inbegrip van combinatiewagens.

Personenauto's, relatief - Personenauto's per duizend inwoners op 1 januari. Bij het bepalen van het aantal voertuigen per geografische eenheid wordt uitgegaan van de woon- of vestigingsplaats die is opgegeven bij de tenaamstelling van het kenteken. Grote leasemaatschappijen in gemeenten vertekenen het aantal personenauto's per duizend inwoners.

Provinciale wegen - Wegen beheerd door de provincie.

Rijkswegen - Wegen beheerd door het Rijk.

Totale weglengte - Totale lengte van alle wegen die worden beheerd door wegbeheerders als het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen, voorzien van een straatnaam of nummer, waarop verkeer met motorvoertuigen op meer dan twee wielen is toegestaan. Fiets- en voetpaden zijn uitgesloten.

Hoofdstuk 13 Oppervlakte

Omgevingsadressendichtheid - De omgevingsadressendichtheid (OAD) van een gemeente is het gemiddeld aantal adressen per vierkante kilometer binnen een cirkel met een straal van één kilometer op 1 januari. De OAD beoogt de mate van concentratie van menselijke activiteiten (wonen, werken, schoolgaan, winkelen, uitgaan etc.) weer te geven. Voor de berekening van de maatstaf is eerst voor ieder adres binnen een gemeente de adressendichtheid vastgesteld van een gebied met een straal van één kilometer rondom dat adres. Daarna is het gemiddelde berekend van de OAD's van alle afzonderlijke adressen binnen de gemeente. Bij bovengemeentelijke indelingen is de adresgewogen OAD bepaald. Bij de berekening van de OAD is rekening gehouden met gemeentelijke herindelingen, grenscorrecties en sloop. De OAD is uitgezonderd de nieuwe adressen van het betreffende kalenderjaar.

Oppervlakte binnenwater - Totale oppervlakte volgens de regionale indelingen op 1 januari van inlandig water in gebruik als vaarweg, recreatiewater, delfstofwinplaats, vloeï- en/of slibveld, alsmede spaarbekkens.

Oppervlakte buitenwater - Totale oppervlakte volgens de regionale indelingen op 1 januari van water onderhevig aan getijden.

Oppervlakte land - Totale oppervlakte land volgens de regionale indelingen op 1 januari. Binnenwater smaller dan zes meter, kwelders, schorren, moerassen, rietlanden en dergelijke zijn tot land gerekend.

Oppervlakte totaal – De gegevens over de totale oppervlakte volgens de regionale indelingen op 1 januari zijn berekend uit digitale bestanden van de gemeentegrenzen. Deze worden samengesteld door de Topografische dienst. De onderverdeling in land en water is berekend op grond van de meest recente gegevens afkomstig uit de statistiek van het Bodemgebruik (ook wel bodemstatistiek genoemd). De cijfers over het bodemgebruik liggen voor drie of vier jaar vast. Hierbij wordt de oppervlakte uit een ouder jaar, in deze publicatie het jaar 2003, herberekend naar de gemeentelijke indeling van 2007.

Oppervlakte water - Totale oppervlakte binnen- en buitenwater volgens de regionale indelingen op 1 januari. Binnenwater smaller dan zes meter, kwelders, schorren, moerassen, rietlanden en dergelijke zijn tot land gerekend.

Hoofdstuk 14 Lokalisering

Stedelijkheid - Op grond van de omgevingsadressendichtheid is aan ieder gebied een stedelijkheidsklasse toegekend. De volgende klassenindeling is gehanteerd:

- zeer sterk stedelijk: 2 500 of meer adressen per vierkante kilometer
- sterk stedelijk: 1 500 tot 2 500 adressen per vierkante kilometer
- matig stedelijk: 1 000 tot 1 500 adressen per vierkante kilometer
- weinig stedelijk: 500 tot 1 000 adressen per vierkante kilometer
- niet stedelijk: minder dan 500 adressen per vierkante kilometer.

Niet stedelijke gemeente - Op grond van de omgevingsadressendichtheid is aan iedere gemeente een stedelijkheidsklasse toegekend. Een niet stedelijke gemeente heeft minder dan 500 adressen per vierkante kilometer.

Stedelijke gemeente - Op grond van de omgevingsadressendichtheid is aan iedere gemeente een stedelijkheidsklasse toegekend. Een stedelijke gemeente (samenvoeging van zeer sterk, sterk en matig stedelijk) heeft 1 000 of meer adressen per vierkante kilometer.

Weinig stedelijke gemeente - Op grond van de omgevingsadressendichtheid is aan iedere gemeente een stedelijkheidsklasse toegekend. Een weinig stedelijke gemeente heeft 500 tot 1 000 adressen per vierkante kilometer.

10a. Sociale zekerheid, 2007

	ABW/WWB			WW		IOAW en IOAZ
	totaal	relatief	15 tot 65 jaar	totaal	relatief	
	<i>aantal</i>	<i>per 1 000 huishoudens</i>	<i>aantal</i>	<i>per 1 000 inwoners van 15 tot 65 jaar</i>		
Aalburg	40	9	40	80	10	10
Alphen-Chaam	30	8	30	80	13	0
Asten	120	19	110	160	15	10
Baarle-Nassau	50	17	50	50	11	0
Bergeijk	100	14	100	170	14	10
Bergen op Zoom	1 030	36	840	1 010	23	50
Bernheze	140	13	140	230	12	20
Best	320	28	300	330	17	10
Bladel	60	8	50	150	12	10
Boekel	40	12	40	50	8	0
Boxmeer	200	18	190	340	18	20
Boxtel	310	25	280	370	18	10
Breda	3 680	46	3 320	2 190	19	70
Cranendonck	160	19	140	310	23	10
Cuijk	320	32	260	320	20	10
Deurne	290	23	270	330	16	20
Dongen	210	20	190	290	17	10
Drimmelen	110	11	100	300	17	10
Eersel	80	12	70	140	12	0
Eindhoven	5 400	52	4 830	2 910	20	110
Etten-Leur	440	26	390	550	20	10
Geertruidenberg	190	22	180	250	18	10
Geldrop-Mierlo	480	30	440	480	19	20
Gemert-Bakel	250	23	240	250	13	10
Gilze en Rijen	230	23	220	300	17	10
Goirle	200	23	180	260	17	10
Grave	100	20	90	150	17	10
Haaren	50	10	50	100	11	0
Halderberge	260	22	220	390	20	10
Heeze-Leende	70	12	70	150	15	10
Helmond	2 080	57	1 910	1 280	22	40
's-Hertogenbosch	2 610	42	2 340	1 930	20	60
Heusden	420	25	390	500	17	10
Hilvarenbeek	50	9	40	130	13	10
Laarbeek	140	17	140	250	17	10
Landerd	50	9	50	130	13	10
Lith	30	12	30	60	13	0
Loon op Zand	150	17	140	380	25	10
Maasdonk	40	10	40	90	12	10
Mill en Sint Hubert	60	14	60	100	14	10
Moerdijk	220	15	210	420	17	10
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	220	24	210	290	19	10
Oirschot	70	10	60	180	15	10
Oisterwijk	160	15	150	290	17	10
Oosterhout	650	29	560	710	20	30
Oss	980	31	860	940	18	60
Reusel-De Mierden	30	7	30	80	9	0
Roosendaal	980	30	840	1 000	19	40
Rucphen	230	25	220	320	20	10
Schijndel	150	17	130	190	12	0
Sint Anthonis	50	12	50	100	13	10
Sint-Michielsgestel	160	15	150	230	13	10
Sint-Oedenrode	90	13	80	130	11	10
Someren	140	20	130	190	16	10
Son en Breugel	120	19	110	150	16	0
Steenbergen	190	20	180	300	19	10
Tilburg	4 700	49	4 290	2 980	21	120
Uden	410	25	380	400	15	20
Valkenswaard	390	29	370	440	22	20
Veghel	300	21	250	340	14	10
Veldhoven	340	19	310	500	17	10
Vught	170	17	170	270	16	10
Waalre	130	19	120	180	17	0
Waalwijk	530	28	460	640	21	30
Werkendam	130	13	130	170	10	10
Woensdrecht	170	19	160	290	20	10
Woudrichem	60	11	60	100	10	0
Zundert	90	11	80	180	13	10
Groningen	14 830	55	14 280	8 420	21	340
Friesland	10 680	39	10 280	8 710	21	430
Drenthe	6 920	34	6 660	6 870	22	320
Noord-Nederland	32 430	43	31 220	24 000	21	1 090
Overijssel	17 400	37	15 750	13 320	18	520
Flevoland	6 630	44	5 920	4 650	18	90
Gelderland	28 050	34	25 660	21 500	16	800
Oost-Nederland	52 080	36	47 320	39 470	17	1 410
Utrecht	17 060	32	14 890	11 790	14	300
Noord-Holland	57 750	47	50 710	27 230	15	880
Zuid-Holland	86 560	56	76 040	33 940	14	1 410
Zeeland	4 910	30	4 500	3 950	16	240
West-Nederland	166 270	48	146 140	76 910	15	2 830
Noord-Brabant	32 450	32	29 260	29 550	18	1 150
Limburg	21 470	43	20 050	19 060	25	800
Zuid-Nederland	53 920	35	49 310	48 610	20	1 950
Nederland	304 710	42	273 980	191 970	17	7 280

10b. Uitkeringen arbeidsongeschiktheid, 2007

	AO-uitkeringen									
	totaal		relatief		WAO-uitkeringen		Wajong-uitkeringen		WAZ-uitkeringen	
	aantal	per 1 000 inwoners van 15 tot 65 jaar	aantal	per 1 000 inwoners van 15 tot 65 jaar	aantal	per 1 000 inwoners van 15 tot 65 jaar	aantal	per 1 000 inwoners van 15 tot 65 jaar	aantal	per 1 000 inwoners van 15 tot 65 jaar
Aalburg	370	46	280	35	60	7	40	5		
Alphen-Chaam	300	48	200	32	40	6	70	11		
Asten	800	74	580	53	130	12	80	7		
Baarle-Nassau	330	75	220	50	40	9	70	16		
Bergeijk	750	63	550	46	110	9	90	8		
Bergen op Zoom	3 180	72	2 450	56	600	14	140	3		
Bernheze	1 480	76	1 130	58	200	10	140	7		
Best	1 140	59	890	46	190	10	70	4		
Bladel	880	69	620	49	180	14	70	6		
Boekel	560	89	390	62	100	16	60	10		
Boxmeer	1 530	81	1 170	62	230	12	130	7		
Boxtel	1 630	80	1 250	61	300	15	80	4		
Breda	6 480	56	4 770	41	1 410	12	300	3		
Cranendonck	930	68	700	51	150	11	80	6		
Cuijk	1 470	90	1 150	71	240	15	90	6		
Deurne	1 830	86	1 200	57	460	22	170	8		
Dongen	1 060	62	830	49	170	10	60	4		
Drimmelen	1 190	66	770	43	320	18	100	6		
Eersel	960	81	500	42	400	34	60	5		
Eindhoven	10 260	71	7 890	54	2 060	14	320	2		
Etten-Leur	1 830	66	1 360	49	360	13	110	4		
Geertruidenberg	950	67	730	52	170	12	50	4		
Geldrop-Mierlo	1 720	69	1 330	53	280	11	110	4		
Gemert-Bakel	1 620	85	1 160	61	310	16	160	8		
Gilze en Rijen	1 110	64	850	49	180	10	90	5		
Goirle	1 010	67	740	49	220	15	60	4		
Grave	690	80	460	53	180	21	50	6		
Haaren	860	94	390	43	400	44	70	8		
Halderberge	1 360	69	1 080	55	180	9	100	5		
Heeze-Leende	740	76	450	46	230	24	50	5		
Helmond	4 960	84	3 930	67	800	14	220	4		
's-Hertogenbosch	7 230	76	5 460	58	1 470	16	300	3		
Heusden	1 850	64	1 400	48	310	11	140	5		
Hilvarenbeek	620	62	390	39	120	12	110	11		
Laarbeek	1 030	71	770	53	180	12	80	6		
Landerd	770	78	570	58	120	12	80	8		
Lith	380	84	290	64	50	11	50	11		
Loon op Zand	1 020	67	770	51	160	11	90	6		
Maasdonk	620	83	490	66	60	8	60	11		
Mill en Sint Hubert	570	78	440	61	80	11	60	8		
Moerdijk	1 370	55	1 100	45	180	7	100	4		
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	790	53	600	40	140	9	40	3		
Oirschot	670	57	520	44	80	7	70	6		
Oisterwijk	1 110	67	810	49	210	13	90	5		
Oosterhout	2 420	67	1 950	54	340	9	130	4		
Oss	4 830	94	3 810	74	770	15	250	5		
Reusel-De Mierden	580	67	430	50	80	9	70	8		
Roosendaal	3 490	68	2 710	53	630	12	150	3		
Rucphen	1 800	115	1 520	97	150	10	130	8		
Schijndel	1 400	90	1 030	67	260	17	110	7		
Sint Anthonis	610	81	320	42	220	29	80	11		
Sint-Michielsgestel	1 220	67	900	49	220	12	90	5		
Sint-Oedenrode	790	70	570	50	130	11	90	8		
Someren	850	71	620	52	140	12	90	7		
Son en Breugel	570	60	360	38	160	17	50	5		
Steenbergen	1 100	71	880	56	130	8	90	6		
Tilburg	9 670	68	6 990	49	2 330	16	350	2		
Uden	2 220	83	1 660	62	390	15	170	6		
Valkenswaard	1 360	67	1 060	52	220	11	80	4		
Veghel	1 810	73	1 420	58	260	11	130	5		
Veldhoven	2 140	74	1 400	49	650	23	90	3		
Vught	1 300	79	790	48	440	27	70	4		
Waalre	480	46	390	38	50	5	40	4		
Waalwijk	2 030	66	1 600	52	310	10	120	4		
Werkenidam	940	53	690	39	180	10	70	4		
Woensdrecht	870	60	680	47	130	9	60	4		
Woudrichem	500	52	380	39	70	7	40	4		
Zundert	940	67	570	41	210	15	160	11		
Groningen	30 420	77	20 660	52	8 180	21	1 580	4		
Friesland	29 560	70	19 380	46	7 960	19	2 210	5		
Drenthe	26 670	84	18 780	59	6 190	20	1 710	5		
Noord-Nederland	86 650	76	58 820	52	22 330	20	5 500	5		
Overijssel	57 160	77	39 850	54	14 090	19	3 210	4		
Flevoland	17 940	69	13 950	54	3 110	12	880	3		
Gelderland	93 400	71	65 480	50	22 800	17	5 120	4		
Oost-Nederland	168 500	73	119 290	51	40 000	17	9 220	4		
Utrecht	53 350	65	39 950	49	11 240	14	2 160	3		
Noord-Holland	137 350	77	108 150	60	22 550	13	6 650	4		
Zuid-Holland	134 860	57	101 810	43	27 750	12	5 310	2		
Zeeland	16 070	65	11 510	47	3 500	14	1 050	4		
West-Nederland	341 620	66	261 420	50	65 040	12	15 160	3		
Noord-Brabant	115 870	71	86 330	53	22 300	14	7 250	4		
Limburg	69 750	92	51 410	68	13 940	18	4 410	6		
Zuid-Nederland	185 620	78	137 740	58	36 230	15	11 650	5		
Nederland	784 560	71	579 230	52	163 760	15	41 570	4		

12. Motorvoertuigen, 2007*

	Personen- auto's	Personen- auto's relatief	Personen- auto's particulieren	Personen- auto's particulieren relatief	Bedrijfs- motorvoertuigen	Motor- tweewielers	Motor- tweewielers relatief
	<i>aantal</i>	<i>per 1 000 inwoners</i>	<i>aantal</i>	<i>per 1 000 inwoners</i>	<i>aantal</i>		<i>per 1 000 inwoners</i>
Aalburg	5 779	470	5 421	441	1 375	443	36
Alphen-Chaam	5 020	531	4 843	512	931	447	47
Asten	7 624	466	7 294	445	1 671	599	37
Baarle-Nassau	3 550	532	3 356	503	690	267	40
Bergeijk	8 921	493	8 476	468	1 809	1 073	59
Bergen op Zoom	27 944	427	26 638	407	3 258	2 196	34
Bernheze	13 781	465	13 155	444	3 039	1 472	50
Best	13 168	454	12 445	429	1 674	1 155	40
Bladel	9 117	478	8 562	449	2 023	1 056	55
Boekel	4 273	450	4 144	436	1 181	659	69
Boxmeer	13 355	465	12 705	442	2 177	1 278	44
Boxtel	13 144	438	12 022	401	2 168	1 133	38
Breda	133 746	785	68 180	400	17 889	4 803	28
Cranendonck	10 274	507	9 865	486	1 733	980	48
Cuijk	11 122	459	10 541	435	1 654	826	34
Deurne	14 342	450	13 711	431	2 941	1 308	41
Dongen	11 342	445	10 794	424	1 423	1 040	41
Drimmelen	12 392	466	11 778	443	1 898	1 138	43
Eersel	8 974	497	8 527	473	1 854	883	49
Eindhoven	89 743	428	82 730	395	10 570	6 398	31
Etten-Leur	18 115	446	16 975	418	2 461	1 398	34
Geertruidenberg	9 706	468	8 996	434	1 414	801	39
Geldrop-Mierlo	17 638	466	16 871	446	2 298	1 438	38
Gemert-Bakel	12 870	461	12 349	443	2 686	1 516	54
Gilze en Rijen	11 721	462	10 924	430	1 631	1 189	47
Goirle	10 170	461	9 675	438	1 110	856	39
Grave	6 004	468	5 821	454	675	563	44
Haaren	6 447	468	6 083	442	1 465	575	42
Halderberge	13 818	471	13 224	451	2 050	1 167	40
Heeze-Leende	7 802	515	7 072	467	1 284	752	50
Helmond	37 264	433	35 390	411	4 655	2 808	33
's-Hertogenbosch	68 406	504	53 744	396	9 478	3 812	28
Heusden	20 030	467	19 128	446	2 742	1 750	41
Hilvarenbeek	7 289	482	6 970	461	1 605	730	48
Laarbeek	10 349	476	9 850	453	1 962	1 024	47
Landerd	7 323	497	6 817	462	1 762	708	48
Lith	3 213	478	3 128	466	687	327	49
Loon op Zand	10 769	471	10 287	450	1 471	918	40
Maasdonk	5 309	470	5 015	444	1 537	572	51
Mill en Sint Hubert	5 480	498	5 314	483	1 179	674	61
Moerdijk	17 781	485	16 339	446	3 629	1 509	41
Nuenen, Genwen en Nederwetten	11 368	501	10 695	471	1 311	903	40
Oirschot	10 689	599	8 043	451	2 312	923	52
Oisterwijk	12 027	467	11 242	437	1 490	1 014	39
Oosterhout	25 513	479	23 404	439	3 428	1 689	32
Oss	34 888	455	32 169	420	5 912	2 642	34
Reusel-De Mierden	5 958	482	5 787	468	1 301	652	53
Roosendaal	34 613	447	32 292	417	5 004	2 427	31
Rucphen	11 182	499	10 659	476	2 050	978	44
Schijndel	10 844	473	10 105	441	2 078	1 001	44
Sint Anthonis	5 435	462	5 280	449	1 113	577	49
Sint-Michielsgestel	13 346	478	12 646	453	2 338	1 219	44
Sint-Oedenrode	8 386	488	7 748	451	1 612	802	47
Someren	8 293	457	7 977	440	1 870	702	39
Son en Breugel	7 762	507	7 247	473	1 770	685	45
Steenbergen	11 338	487	10 673	458	1 766	1 093	47
Tilburg	84 912	422	76 471	380	10 878	5 878	29
Uden	19 405	483	18 301	455	3 425	1 788	44
Valkenswaard	14 999	485	14 086	456	2 231	1 338	43
Veghel	17 944	489	16 192	441	4 279	1 758	48
Veldhoven	20 337	470	19 460	450	2 550	1 877	43
Vught	11 077	439	10 524	417	1 007	698	28
Waalre	8 063	488	7 763	470	648	547	33
Waalwijk	22 589	495	20 178	442	3 994	1 654	36
Werkendam	11 724	442	10 824	408	2 219	843	32
Woensdrecht	11 013	512	10 091	469	1 403	1 081	50
Woudrichem	6 662	465	6 188	432	1 437	567	40
Zundert	9 800	470	9 401	451	1 868	791	38
Groningen	238 638	416	223 262	389	36 159	21 690	38
Friesland	274 837	428	261 629	407	50 298	25 397	40
Drenthe	225 771	464	214 797	442	36 336	22 493	46
Noord-Nederland	739 246	434	699 688	411	122 793	69 580	41
Overijssel	486 066	435	452 552	405	74 024	45 233	41
Flevoland	267 962	716	136 239	364	42 695	12 067	32
Gelderland	890 867	450	813 011	411	136 470	77 081	39
Oost-Nederland	1 644 895	474	1 401 802	404	253 189	134 381	39
Utrecht	552 925	464	443 601	373	77 486	37 532	32
Noord-Holland	1 044 088	400	925 594	354	147 135	86 209	33
Zuid-Holland	1 384 971	401	1 248 625	361	189 452	92 912	27
Zeeland	172 884	454	164 348	432	27 281	15 134	40
West-Nederland	3 154 868	413	2 782 168	364	441 354	231 787	30
Noord-Brabant	1 175 282	486	1 030 605	426	181 033	90 368	37
Limburg	515 887	457	493 541	438	66 477	41 795	37
Zuid-Nederland	1 691 169	477	1 524 146	430	247 510	132 163	37
Nederland	7 230 178	442	6 407 804	392	1 064 846	567 911	35

